

316.648:316.776.23(497.11)“2022”
316.658.4(497.11)“2022”
796.342:929 Ђоковић Н.

Др Драган Попадић, редовни професор
Универзитет у Београду, Филозофски факултет
dpopadic@f.bg.ac.rs

Оригинални научни рад
Примљен: 28. 9. 2022.
Прихваћен: 11. 10. 2022.

Манипулисање колективном идентификацијом: Студија случаја – одузимање визе Новаку Ђоковићу*

Апстракт: *У раду се полази од тезе да је манипулисање колективним идентитетима једна од честих и важних стратегија у политичком дискурсу. Предмет истраживања је наративна матрица развијана током дванаестодневних догађаја који су привукли пажњу домаће и светске јавности а односе са на ускраћивање аустралијске визе тенисеру Новаку Ђоковићу. Анализа наратива поткрепљује тезу да је овај догађај искоришћен да се, манипулисањем колективним идентитетима, подстакне етничка хомогенизација и дисквалификују политички противници.*

Кључне речи: колективни идентитет, политизовање идентитета, студија случаја, социјални конфликт.

Увод

Како ће се неки актер понашати у одређеној социјалној ситуацији, или какав став ће посматрач заузети према њој и њеним актерима, у великој мери зависи од доминантног идентитета актера или посматрача.

Под идентитетом овде не мислимо на скуп карактеристика без којих, наводно, неки припадник групе не би био оно што је, већ на „појединчево знање да припада одређеној социјалној групи заједно са емоционалним и вредносним значајем који припадност тој групи има за њега”.¹ Под колективним идентитетом,

* Овај рад настао је у оквиру научноистраживачког пројекта *Човек и друштво у време кризе* који финансира Филозофски факултет у Београду.

¹ Henri Tajfel, “Social categorization”, *Introduction à la Psychologie Sociale* Vol. 1, edited by Serge Moscovici, (Paris: Larousse, 1972), 272–302.

дакле, мислимо на снажно осећање припадности неком колективу.² У оквиру социјалне психологије, теорија социјалног идентитета³ и теорија само-категоризације⁴ указале су на важност идентитета у друштвеном понашању и на начине његовог формирања и мењања.

Изградњом социјалног идентитета човек задовољава бројне снажне психолошке потребе: потребу за припадношћу, за позитивном различитошћу, за смањењем несигурности и нејасноће, за самопоштовањем, за самопобољшањем.⁵ За такве ефекте заслужни су бројни психолошки процеси покренути процесом идентификације.⁶

Колективна идентификација подстиче стереотипизирање властите и туђе групе, тако да особа дефинише себе и друге мање као појединце са својим индивидуалним идиосинкратичним особинама а више као прототипске чланове групе, и опажа себе и друге на униформан начин.

Расте очекивање да ће се чланови колектива истоветно понашати и узимати истоветне ставове, што у ситуацији конфликта прераста у захтев за једнодушношћу и јединством. То води ка конформирању групним нормама, и униформности понашања и ставова.

Туђа група се опажа као инфериорнија од властите. Ова пристрасност према властитој групи лако прелази у предрасуде према другима.

Долази и до когнитивног поједностављења, тако што се збивања тумаче из угла колектива са којим постоји идентификација.

Појединац има онолико социјалних идентитета колико има група или социјалних категорија којима припада. Пошто појединац у исто време припада великом броју друштвених група, он има и много социјалних идентитета. Од чега зависи који идентитет ће постати упадљив и доминантан у одређеној ситуацији? Теорија само-категоризације истиче два фактора од којих зависи упадљивост неке категорије: доступност, која се најчешће своди на видљивост

² У раду ћемо радије говорити о колективном него о социјалном идентитету, најпре зато што ћемо се бавити пре свега поистовећивањем са великим групама какве су нација и етничка група а и зато да бисмо избегли забуну да су само ови идентитети социјално произведени.

³ Henri Tajfel, and John C. Turner, "The social identity theory of intergroup behavior", *The Social Psychology of Intergroup Relations*, urednici William G. Austin, and Stephen Worchel, Monterey, (CA: Brooks/Cole, 1986), 7–24.

⁴ John C. Turner, Michael A. Hogg, Penelope J. Oakes, Stephen D. Reicher, Margaret S. Wetherell, *Rediscovering the Social Group: A Self-Categorization Theory*, (Oxford: Basil Blackwell, 1987).

⁵ Vladimir Turjačanin, *Socijalna psihologija etničkog identiteta*, (Banja Luka: Univerzitet u Banjoj Luci, Filozofski fakultet, 2015).

⁶ Bernd Simon, & Bert Klandermans, "Politicized Collective Identity: A Social Psychological Analysis", *American Psychologist*, 56, no. 4, (2001), 319–331.

категорије, и прикладност.⁷ Прикладнија је она категорија која више помаже да се разуме зашто се људи понашају на одређени начин.

Посебно значајни колективни идентитети су национални и етнички идентитет. Националистичке идеологије изграђују се на поставкама да су нације основне социјалне категорије које имају своју индивидуалност, историју и судбину, да је лојалност нацији изнад сваке друге привржености и да се људи морају поистоветити с нацијом ако желе слободу и самоостварење.⁸

Политизација идентитета и последице

С обзиром на то колико набројани феномени играју важну улогу у друштвеном животу, посебно у политици и у социјалним конфликтима, јасно је колику моћ задобија онај ко је у стању управљати идентитетима и политизовати онај друштвени идентитет који му у том моменту одговара. Политизован идентитет је „онај друштвени идентитет који се свјесно схвата као битан у политичком надметању група око социјалне моћи.”⁹

Политизација колективног идентитета за последицу има појачавање и убрзавање процеса идентификације, што подразумева повећану истакнутост идентификације и појачане све друге идентификацијске ефекте као што су хомогенизација, стереотипизација, предрасуде и дискриминација, смањење когнитивне нејасноће у смислу жељеног тумачења социјалног света и збивања у њему.¹⁰ Поготово је у конфликтним ситуацијама важно успоставити „контролу над конфликтом”¹¹ тумачењем ко су актери, који је њихов идентитет, у каквој вези је њихов идентитет са доминантним идентитетом онога коме је наратив упућен.

Аутори који говоре о политизацији групног идентитета уочавају три корака у политизацији. Први корак је веровање да је властитој групи (Нама) нанета неправда. Затим се неправда приписује намерном деловању спољашње групе (Њима), а трећи корак је смештање Нас и Њих у шири друштвени контекст у којем се тражи стављање на нашу страну.¹²

Кад је политизација процеса идентификације изразита, почиње да важи својеврсна искривљена логика која резултује у погрешним уверењима која свеједно могу имати значајне друштвене последице. Такво је уверење о колективној моралној одговорности и кривици и о оправданости тзв. викаријске

⁷ Penelope J. Oakes, John C. Turner, & Alexander Haslam, “Perceiving people as group members: The role of fit in the salience of social categorizations”. *British Journal of Social Psychology*, 30 (1991), 125–144.

⁸ Anthony D. Smith, *National identity*, London: Penguin Books, 1991.

⁹ Турђачанин, *Сocijalna psihologija etničkog identiteta*, 93.

¹⁰ Исто.

¹¹ Roger Fisher, “Fractionating conflict”, *Daedalus*, (1964), 920–941.

¹² Турђачанин, *Сocijalna psihologija etničkog identiteta*; Simon and Klandermans, “Politicized Collective Identity: A Social Psychological Analysis”, 319–331.

освете. Узима се да поступак или став једног члана групе, или једног дела групе, репрезентује целу групу, тј. поступке и ставове свих појединачних чланова, јер је израз стабилних диспозиција организмички схваћеног колектива (при чему је често нејасно на који колектив се мисли).¹³ Поступак појединца, за који он сноси одговорност, види се као поступак за који морална одговорност припада групи. Заслуге једног члана преносе се и на остале чланове групе само зато што су чланови исте групе. Појединац осећа понос и развија позитивну слику о себи зато што је члан групе из које је појединац који је у нечему постигао успех. Ради се о процесу идентификације којим се појединац идентификује са групом, па самим тим и са појединачним чланом групе.

У обрнутом смеру, став изречен о припаднику једне групе или његовом поступку тумачи се као став према групи којој појединац припада. Поступак усмерен против појединца тумачи се као поступак усмерен против целе групе и сваког појединачног члана, нарочито ако је тај појединац истакнути члан групе или њен вођа.¹⁴

Ако је члан једног колектива повредио члана другог колектива, и члан другог колектива који није повређен има право и дужност да се освети члану првог колектива, и то не нужно ономе који је повреду нанео.¹⁵

У оквиру наратива о колективној одговорности тврди се да, ако су припадници једног народа починили геноцид, онда из тога следи да је народ чији су они припадници геноцидан. Тако је Александар Вучић усвајање резолуције о геноциду у Сребреници назвао „политичким иживљавањем над Србима”,¹⁶ а Александар Вулин изјавио да црногорска резолуција о Сребреници „осуђује

¹³ Милован Данојлић се овако осврће на суђење пред Међународним кривичним судом за бившу Југославију Душану Тадићу за ратне злочине: „Они који су уништили цивилизацију Астека и Инка, који су Индијанцима делили заражену ђебад, превозили бродовима црнце као стоку, напалм-бомбама сатирали пиринчана поља, бацили атомску бомбу на Јапан, потаманили милионе Словена, Јевреја и Цигана, сад би да за све то казне неког Тадића” – Milovan Danajlić, *Teško buđenje*. Beograd: Plato, 1996, 191.

¹⁴ Неки примери таквих изјава: „Mihajlović: Napadi na Vučića su napadi na državu”, *NI*, 16. 9. 2021. <https://rs.n1info.com/vesti/mihajlovic-napadi-na-vucica-su-napadi-na-drzavu/> (Приступљено 5. 5. 2022); „Jovanov: svaki napad na predsednika Vučića je napad na Srbiju”, *Srpska napredna stranka*, 21. 1. 2021. <https://sns.org.rs/lat/novosti/saopstenja/jovanov-svaki-napad-na-predsednika-vucica-je-napad-na-srbiju> (Приступљено 5. 5. 2022); „Миличковић: Напад на Вучића је напад на модерну Србију”, *RTV*, 30. 10. 2016, https://rtv.rs/hu/politika/milickovic-napad-na-vucica-je-napad-na-modernu-srbiju_769691.html (Приступљено 5. 5. 2022).

¹⁵ Brian Lickel, Norman Miller, Douglas M. Stenstrom, Thomas F. Denson, & Toni Schmader, “Vicarious Retribution: The Role of Collective Blame in Intergroup Aggression”, *Personality and Social Psychology Review*, 10, no. 4, (2006), 372–390.

¹⁶ „Vučić o usvajanju Rezolucija o Srebrenici u Podgorici i Prištini: Političko izivljavanje nad Srbima biće nastavljeno”, *Blic*, 7. 7. 2021. <https://www.blic.rs/vesti/politika/vucic-o-usvajanju-rezolucija-o-srebrenici-u-podgorici-i-pristini-politicko-3qbbjnw> (Приступљено 5. 5. 2022).

српски народ за геноцид”.¹⁷ Вулин је захвалио Русији што је спречила доношење британске резолуције о Сребреници у Уједињеним нацијама „по којој би Срби били проглашени геноцидним народом”.¹⁸ Када логика оваквог закључивања постане нормализована, онда припадник колектива резонује да, пошто ни он ни колектив којем припада није геноцидан, из тога очигледно следи да оптужба да су чланови његове групе починили геноцид не може бити тачна већ се ради о осуди која служи да се баца љага на целу групу.

Политизација колективних идентитета се такорећи свакодневно среће у политичкој пракси. Честим понављањем, облици политизације и њени ефекти постају нормализовани и сматрани непроблематичним.

Предмет и метод истраживања

Може изненадити колико се манипулација идентитетима и искривљена логика о којој смо говорили узима као неупитна. Лакоћа с којом се закључци изведени искривљеном логиком прихватају отвара питање како до таквог погрешног суђења долази. Сматрамо да је узрок томе добрим делом чињеница да је таква пракса толико честа да се људи навикавају на њу, постепено је нормализују и сматрају неупитном. Оваква идентификација се учи и охрабрује, и на низу примера практикује. Наративна стратегија којом се збивања а нарочито социјални конфликти представљају као односи између нација или етничких група развија се кад год се за то пружи прилика, било да се ради о ратовима или спортским надметањима.

Начин на који ћемо покушати да поткрепимо нашу тезу биће студија једног случаја који је, по нашем мишљењу, искоришћен за политизацију колективног идентитета. Случај који смо одабрали за анализу је депортовање Новака Ђоковића из Аустралије у време одржавања турнира Аустралија Опен јануара 2022. године.

Студија случаја ће, по природи ствари, бити покушај продубљеног, интензивног и фокусираног изучавања једног ентитета,¹⁹ у овом случају једне друштвене епизоде, где ће се настојати да се процес прати коришћењем података из различитих извора.

¹⁷ „Vulin: Crnogorska Rezolucija o Srebrenici osuđuje srpski narod za genocid”, *Al Jazeera*, 21. 6. 2021. <https://balkans.aljazeera.net/news/balkan/2021/6/21/vulin-crnogorska-rezolucija-o-srebrenici-osudjuje-srpski-narod-za-genocid> (Приступљено 5. 5. 2022).

¹⁸ „Министар Вулин са Лавровим у Москви: Србија је независна држава која сама бира своје пријатеље”, *Министарство унутрашњих послова Републике Србије*, 22. 8. 2022. <http://www.mup.gov.rs/wps/portal/sr/aktuelno/aktivnosti/28203d7e-9eae-4cde-89d7-1f741dffffdb6> (Приступљено 5. 5. 2022).

¹⁹ Dragan Popadić, Zoran Pavlović, i Iris Žeželj, *Alatke istraživača*, (Beograd: Clio, 2018).

Предмет анализе биће грађа прикупљена у периоду од 4. до 17. јануара 2022. године (мада је ехо ових догађања одјекивао још дуго после тог периода). Анализирани материјал се састоји од:

- текстова у интернет издањима дневне штампе (*Политика, Информер, Курир, Блиц, Вечерње новости, Ало!, Српски телеграф, Објектив, Спортски журнал, Вести*);
- штампаних издања дневних новина *Данас*;
- насловних страна штампаних издања дневних новина.²⁰

Значај епизоде

Најпре, поставља се питање да ли је епизода коју ћемо анализирати довољно значајна да би уопште завредила анализу и да бисмо јој приписали последице у развијању групног идентитета. О значају епизоде говори чињеница да је, у анализираном периоду од 6. до 17. јануара 2022. године вест увек била на насловним странама свих анализираних новина (изузетак су само три насловне стране), и то увек праћена сликом, најчешће као ударна вест. Такође, о значају догађаја говори и то што се о њему континуирано изјашњавао врх политичке и друштвене елите у Србији.

Опис епизоде

Најпре ћемо дати кратак опис догађања, настојећи да се држимо само неспорне фактографије.²¹

Аустралија Опен је први годишњи грен слем турнир који се одржава јануара месеца у Мелбурну. Године 2022. одржан је у време пандемије ковида-19, када су важила посебна, строга правила за улазак у земљу. Да би се ушло у Аустралију било је потребно да се има потврда о две вакцинације, или да се проведе 14 дана у изолацији. Било је могуће добити медицинско изузеће од вакцинације, које се даје онима који из медицинских разлога не смеју да приме вакцину.

Одбијање тенисера Новака Ђоковића да се вакцинише довело је у питање могућност да учествује на турниру, на којем је, иначе, у претходном периоду девет пута био победник. Могућност учешћа се појавила када су почетком децембра организатори Опена потенцијалним учесницима послали документ у којем

²⁰ Постављених на <https://www.telegraf.rs/teme/naslovne-strane>. (Приступљено 5. 5. 2022).

²¹ Ослањао сам се на међусобно сагласне приказе у домаћим медијима, документацију аустралијског суда објављену на https://www.fedcourt.gov.au/_data/assets/pdf_file/0007/95236/Sealed-Affidavit-Bannister-1512022.pdf. као и на приказе на порталу BBC: "Novak Djokovic: The twists and turns of his Australia mess", *BBC*, 15. 2. 2022. <https://www.bbc.com/news/world-australia-59890943> (Приступљено 5. 5. 2022).

се наводи да основ за изузеће може бити и заражавање ковидом у претходних шест месеци. Ђоковић ни остали тенисери нису били упознати са упозорењем министра здравља организаторима турнира, још из новембра, да прележани ковид неће бити сматран основом за медицинско изузеће.²²

Ђоковић је у децембру 2021. године најавио одлазак на турнир Аустралиан Опен, а 4. јануара 2022. године је на инстаграму објавио да путује за Мелбурн јер је, како је написао, добио медицинско изузеће од стране два независна медицинска панела организована од стране тениског удружења Аустралије и државе Викторије. Није саопштио на чему се медицинско изузеће заснива.

Ова објава је одмах изазвала бурне протесте у аустралијској јавности јер је протумачено да је Ђоковић као тениска звезда привилегован и да је овим покушано да се заобиђу правила која важе за све остале. Аустралија је, наиме, била држава са изузетно ригорозним антиепидемијским мерама, и једна од најзатворенијих земаља током пандемије. Мелбурн је током 2020. и 2021. године био преко 250 дана у локдауну а улазак у земљу је практично био немогућ и грађанима Аустралије. Вакцинирано је преко 90% старијих од 16 година. Аустралијски премијер Скот Морисон (Scott Morrison), којег су у мају очекивали избори (а који је, изгледа, раније био упознат и сагласан са процедуром која би Ђоковићу омогућила учешће на турниру), сада је под притиском јавности ревидирао ранији став и изјавио да ће федерална влада и имиграциона служба имати главну реч, да нико није изнад правила, и да ће свако ко нема валидна документа бити враћен првим авионом.

Ђоковић је у Мелбурн дошао авионом у среду, 5. јануара нешто пре поноћи по локалном времену (око 13.30 сати по нашем времену, јер је временска зона CEST у заостатку 10 сати за AEDT) са визом за улазак у Аустралију, сертификатом о медицинском изузећу од ковид вакцинације и потврдом Министарства унутрашњих послова Аустралије да је ослобођен карантина јер је испуно услове за слободно путовање пошто му је влада Викторије одобрила медицинско изузеће. Међутим, задржан је на царинској контроли. Речено му је да постоји проблем са његовом визом, а око 4 сата му је најављено да ће му виза бити ускраћена. Ђоковић тражи да се разговор са службеницима одложи до 8:30 да би могао да се консултује са својим адвокатима и Тениским савезом Аустралије. То му је најпре одобрено али су службеници касније одбили да чекају и већ у 6 сати су га позвали на разговор, а у 7:40, после више од 8 сати задржавања на аеродрому, издали су му решење о укидању визе. Укидање визе образложено је тиме да Ђоковић није пружио одговарајуће доказе да би добио медицинско

²² „Тениски савез Аустралије погрешно информисао играче?“, *Политика*, 7. 1. 2022. <https://www.politika.rs/scc/clanak/496457/Teniski-savez-Australije-pogresno-informisao-igrace> (Приступљено 5. 5. 2022).

изузеће, јер се претходна инфекција Ковидом-19 у Аустралији не сматра медицинском контраиндикацијом.

Ђоковић је искористио своје право да се Федералном суду жали на пресуду и да депортацију одложи до судске пресуде. Пребачен је у хотел који служи за смештање илегалних имиграната где је фактички у притвору остао пет дана. Испред хотела Ђоковићеве присталице су организовале протесте, а скупови подршке организовани су и у Србији. Суђење је одржано у понедељак, 10. јануара у 10 сати по локалном времену (у недељу око поноћи по нашем). Судија Ентони Кели (Anthony Kelly) поништава одлуку Федералне владе о депортацији и укидању визе, налаже да се Ђоковићу врати пасош и да му се дозволи да се слободно креће. Образложење је било да су службеници направили процедуралну грешку у поступку укидања визе, јер тиме што Ђоковићу није дато довољно времена да одговори након обавештења о укидању визе и консултује своје адвокате нису испоштована правила која обезбеђују правичну процедуру. Упоредо са тим, у пресуди је речено да министар за имиграције и даље има дискреционо право да му ускрати визу на потпуно другим основама, и да се таква одлука разматра.

Пре суђења и током суђења обелодањени су дотле непознати детаљи. У путној декларацији је штриклирано да две недеље пре пута у Аустралију Ђоковић није нигде путовао, што није било тачно. Даље, у поднеску адвоката наводи се да је основ за изузеће прележан ковид. Ђоковић је 16. децембра добио потврду да је позитиван а 22. децембра да је негативан. Појављују се снимци о Ђоковићевим бројним јавним наступима, и то без маске, непосредно пошто је добио информацију да је позитиван. Укратко, више пута је кршио обавезу четрнаестодневне изолације која је тада била прописана у Србији. Доведена је у сумњу и потврда о позитивном и негативном тесту које је издао београдски Институт за јавно здравље „Милан Јовановић Батут”.²³ Јављају се мишљења да или снимци о Ђоковићевим друштвеним активностима показују његово неодговорно понашање или Ђоковић у ствари и није био позитиван већ су документа о прележаној корони лажирана.

Док су ранији поступци аустралијских власти довели до процене из аустралијских медија да у јавности расте наклоност према Ђоковићу, обелодањене информације доводе до промене расположења јавности. Данас 11. јануара преноси процене из аустралијских медија да у јавности расте наклоност према

²³ “Die zeitreisenden PCR-Tests des Novak Đoković”, <https://zerforschung.org/posts/djokovic-pcr-test/> (Пристапљено 5. 5. 2022.); “Were the Results of a Positive PCR Test Manipulated?”, *Spiegel International*, 11. 1. 2022. <https://www.spiegel.de/international/world/novak-djokovic-were-the-results-of-his-positive-pcr-test-manipulated-a-cf3e7344-e98f-4fc3-8bb3-7727d4795e97> (Пристапљено 5. 5. 2022.); „Novak Đoković i korona virus: Zašto je sporan tajming kovid testa srpskog tenisera”, *BCC*, 28. 1. 2022. <https://www.bbc.com/serbian/lat/svet-60167897> (Пристапљено 5. 5. 2022.);

Ђоковићу и да се констатује промена у расположењу јавности у његову корист. У анкети 12. јануара 51% сматрало је да му треба ускратити визу. У петак, 14. јануара, 90% анкетираних у онлајн анкети одобрава ускраћивање визе.²⁴

Након четири дана, 14. јануара, Министар за имиграције Алекс Хоук (Alex Hawke) укида визу Ђоковићу, позвавши се на члан аустралијског Миграционог закона по којем он има то дискреционо право ако сматра да је то „у јавном интересу” или „у интересу јавног здравља и доброг уређења”. У образложењу се, између осталог, позива на Ђоковићеве антивакциналне ставове и неодговорно понашање након што је сазнао да има ковид, и да би останак могао да подстакне антиваксерске сентименте и угрози здравље и поредак Аустралијанаца. На ту одлуку се Ђоковић жалио. Припремно рочиште, тј. саслушање Ђоковића пред Федералним судом одржано је сутрадан, у суботу 15. јануара у 10 часова по локалном времену (у петак пред поноћ по нашем времену). Федерални суд Аустралије, у чијој надлежности је било да процени само законитост (да ли је министар поступао у складу са својим овлашћењима) а не и ваљаност одлуке владе, једногласном одлуком трочланог судског већа, у недељу ујутру 16. јануара (у суботу у 23:30 по нашем времену) донело је коначну одлуку и одбило жалбу Новака Ђоковића на укидање визе.

Могуће је да сажети опис није најпрецизнији могућ. Али његова сврха није да пружи све детаље (неки од њих ће бити поменути у наставку текста), нити да се уопште бави тиме, а камоли да недвосмислено покаже ко је у праву, већ да пружи оквир за разумевање онога што се дешавало и да покаже да су у свакој етапи доношења одлука били индивидуализирани и доносиоци одлука и они на које се одлуке односе. Свуда се као актери чији поступци су предмет процене појављују појединци или организације, а и њихови поступци су усмерени на сасвим конкретне појединце и организације.

У даљем тексту намеравам да покажем како је у домаћој јавности дискурс који је требало да се бави легалношћу и одговорношћу за поступке појединачних актера одмах попримао димензије призивања колективних идентитета, и како су се ови колективни идентитети политизовали.

Дискурс политичке елите и медија

Ради јасније слике, поделићемо приказ овог дискурса у неколико временских етапа: после забране уласка (одузимања визе), после суђења којим је

²⁴ “‘Rules are rules’ say Australians after Djokovic visa cancellation”, *Reuters*, 14. 1. 2022. <https://www.reuters.com/lifestyle/sports/rules-are-rules-say-australians-after-djokovic-visa-cancellation-2022-01-14/> (Пристапљено 5. 5. 2022).

виза враћена, после поновног одузимања визе, и после дефинитивне одлуке о укидању визе.

После забране уласка

Убрзо пошто се појавила вест о задржавању Ђоковића на аеродрому и могућој забрани уласка, 5. јануара касно увече, огласио се тим поводом на *Инстаграму* председник Србије Александар Вучић. Обавестио је грађане да је разговарао са Ђоковићем, да га је охрабрио и рекао му да је „цела Србија уз њега”.²⁵

Сутрадан 6. јануара, на конференцији за штампу Вучић такође даје изјаву о овом случају.²⁶ Ова знатно опширнија изјава садржи низ детаља који ће касније постати део наративне матрице која ће се понављати и варирати у медијима и у другим изјавама.

Најпре, заоштренијом реториком, Вучић понашање царинских службеника назива „иживљавањем” и „хајком”. Открива и разлог тог иживљавања, а то је жеља да се Ђоковић заустави у тријумфалном напредовању: „кад неког не можете да победите онда се бавите овим стварима”.²⁷ Трећи моменат је указивање на то ко хајку и иживљавање спроводи: „Оно што није фер је да се води хајка, од аустралијског премијера па до свих...”. Остаје неизречено и нејасно ко су то „они” који се иживљавају над Ђоковићем, или, у овом случају још упадљивије, „сви”.

Долази и до једног значајног преобртања у наративу. Вучић изјављује: „Глуме да правила важе за све, а више њих су пустили на исти начин као што је хтео Новак.” Дакле, док је аустралијска јавност била иритирана веровањем да закон не важи за све већ да је Ђоковић привилегован, у Вучићевој реторици иживљавање се спроводи зато што је Ђоковић жртва дискриминације која је прикривена. То да је Ђоковић третиран другачије од осталих Вучић доказује тиме што је још двадесетак спортиста добило изузеће од вакцинације. Прећуткује се, међутим, да је њима изузеће дато не због прележаног ковида (што се по савез-

²⁵ „Vučić se uključio u borbu za Đokovića: 'Upravo smo razgovarali, preduzimamo sve da prestane maltretiranje'”, *Telegraf*, 5. 1. 2022. <https://www.telegraf.rs/sport/tenis/3441322-vucic-se-ukljucio-u-borbu-za-djokovica-upravo-smo-razgovarali-preduzimamo-sve-da-prestane-maltretiranje> (Приступљено 5. 5. 2022).

²⁶ Tanjug News Agency official, „06.01.2022. – Predsedništvo Srbije”, *Youtube*, 6. 1. 2022. https://www.youtube.com/watch?v=DP7lrmoOoH4&ab_channel=TanjugNewsAgencyofficial (Приступљено 5. 5. 2022).

²⁷ Ово објашњење ће касније дати и председник Народне скупштине Ивица Дачић: „Ово је начин да се спречи да постане најбољи тенисер у историји”. „Dačić: 'Sramno ponašanje Australije prema Đokoviću, ostaviće političke posledice...’”, *Nedeljnik*, 8. 1. 2022. <https://www.nedeljnik.rs/dacic-sramno-ponasanje-australije-prema-dokovicu-ostavice-politicke-posledice/> (Приступљено 5. 5. 2022).

ним законима не сматра оправдањем за изузеће) већ због других медицинских разлога који се признају као основ изузећа.

Уз то, Вучић користи прилику да себе представи као снажну и храбру лидерску фигуру која штити српске грађане и српски народ: „Ја немам длаке на језику и не плашим се да изговорим истину зато што је мој посао да штитим интересе грађана Србије и српског народа а и мој посао је да штитим истину и зато смем на овакав начин да говорим.”

Истог дана оглашава се и премијерка Владе Србије Ана Брнабић. На питање *Скај Њуза* да ли се слаже са председником Вучићем да је реч о политичком прогону, она одговара да не може да види ништа друго у томе. „Третиран је другачије од осталих. Србија стоји иза Новака, сви стојимо уз Новака и његову породицу у овим тешким временима.”²⁸ Уз понављање наратива да се ради о дискриминаторном третману а не о настојању да се дискриминаторни третман елиминише, поновљена је порука да је цела Србија уз Ђоковића. То је, свакако, пре свега пригодна порука охрабрења и подршке, али понављањем она добија и додатну димензију: да се подразумева да сви Срби треба да се солидаришу са чланом своје групе.

Премијерка 8. јануара у јутарњем програму на *ТВ Пинк* опет је била упитана о Ђоковићу. У свом одговору поновила је више пута да је председник Вучић у контакту са Ђоковићем, и навела да у коректној и конструктивној комуникацији са министарком спољних послова Аустралије она настоји да олакша ситуацију у којој се Новак налази.²⁹

Док из ових изјава остаје нејасно зашто би „сви” желели да политичким прогоном спрече Ђоковићеву победу, одговор допуњује трећи високи функционер који се тог дана оглашава. Амбасадор Србије у САД Марко Ђурић први од водећих политичара експлицира откуда хајка против Ђоковића: „Не мислим да би се то Новаку десило да није Србин.”³⁰

Дана 6. јануара огласио се и српски патријарх Порфирије. Он је на свом Инстаграм профилу поручио Ђоковићу: „Бог је велики, а ти знаш ко си јер си растао уз звук звона са Немањинских задужбина”, подсећајући вероватно тиме, заједно са напоменом да се за њега моле „милиони православних Срба”, на

²⁸ Sky News, „Serbia’s PM says Novak Djokovic is being ‘persecuted’”, *Youtube*, 6. 1. 2022. https://www.youtube.com/watch?v=AGA0DU9AfhM&t=20s&ab_channel=SkyNews. (Приступљено 5. 5. 2022).

²⁹ Srpska napredna stranka, „Brnabić: Srbija je uz Novaka Đokovića”, *Youtube*, 8. 1. 2022. https://www.youtube.com/watch?v=byPvmD4b2o8&ab_channel=%D0%A1%D1%80%D0%BF%D1%81%D0%BA%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%B0. (Приступљено 5. 5. 2022).

³⁰ „Ђурић: Држава ће одговорити на малтретирање”, *Политика*, 6. 1. 2022. <https://www.politika.rs/scc/clanak/496373/Duric-Drzava-ce-odgovoriti-na-maltretiranje-Dokovica>. (Приступљено 5. 5. 2022).

његов идентитет Србина православца,³¹ који би из неког разлога овде требало да буде битан.

Два дана касније, 8. јануара, током свечане академије поводом Дана Републике Српске, патријарх опет помиње Новака Ђоковића, „православног хришћанина и Србина” који је „заточен јер је хтео своју слободу”.³² Овим помињањем слободе појављује се нова димензија наратива. О каквој се то слободи ради због које је Ђоковић заточен? Одговор треба тражити у Ђоковићевом одбијању да се вакцинише. Новак се појављује као предводник оних обесправљених и угрожених који одбијају да се повинују захтевима за вакцинацијом и који је због тога заточен.

Ова патријархова изјава је на неки начин резиме текста који је дан раније, 7. јануара, објавио Емир Кустурица³³ и који је добио публицитет у медијима. У том тексту Кустурица описује Новака Ђоковића као митског хероја који се супротставио новом светском поретку, а „хапшење” Новака Ђоковића, „првог међу слободнима, побуњеника који не жели у окове новог света и верује у праведнији поредак” као покушај његовог дисциплиновања. Ђоковић је описан као неко ко „представља најсавршенију психофизичку форму не само српског рода него и остатка човечанства. То што је у питању савршена појава, можда би било и опроштено али порекло је спорно.” Не само што се у први план ставља Ђоковићев етнички идентитет већ се тај идентитет приказује као трн у оку онима који су против Ђоковића. Такође, скуп Ђоковићевих непријатеља се овом изјавом проширује. То нису само власти Аустралије већ је непријатељ нови светски поредак, „Светска влада” чији је циљ „планетарна доминација” и „остваривање дигиталног затвора”.

Вест о Ђоковићевим проблемима са уласком у Аустралију појављује се у штампи 6. јануара, као ударна вест и, као што рекосмо, остаје ударна вест десет наредних дана. Током Ђоковићевог боравка у карантину, нагласак на насловницама је на тешким, нехуманим и неправедним условима у којима се Ђоковић налази. Њега су „хапсили”, он се налази у „хотелу страве”,³⁴ у „нељудским условима”³⁵. Таблоиди извештавају шта најбољи спортиста света „ради у тамници”,³⁶

³¹ „Patrijarhova poruka Đokoviću: Bog je veliki, a ti znaš ko si”, *Danas*, 6. 1. 2022. <https://www.danas.rs/vesti/drustvo/patrijarhova-poruka-djokovicu-bog-je-veliki-a-ti-znas-ko-si/> (Приступљено 5. 5. 2022).

³² „Patrijarh Porfirije opet o Đokoviću Hteo je svoju slobodu”, *NI*, 8. 1. 2022. <https://rs.n1info.com/vesti/patrijarh-porfirije-opet-o-djokovicu-hteo-je-svoju-slobodu/> (Приступљено 5. 5. 2022).

³³ „Kusturica o Đokoviću: Ovo nije lekcija samo plemenitom Srbinu koji pada na Božić”, *NI*, 7. 1. 2022. <https://ba.n1info.com/regija/kusturica-o-djokovicu-ovo-nije-lekcija-samo-plemenitom-srbinu-koji-pada-na-bozic/> (Приступљено 5. 5. 2022).

³⁴ *Спортски журнал*, 8. 1. 2022, 1.

³⁵ *Ало!*, 9. 1. 2022, 1.

³⁶ *Ало!*, 8. 1. 2022, 1.

пишу о „терору Аустралијанаца”,³⁷ „тортури над Новаком”³⁸. да „Новака терају да гледа у зид!”,³⁹ да „Новака море глађу”,⁴⁰ да су „Нолета мучили глађу?”⁴¹.

Испрва се, бар на насловним странама, не наводи шта је узрок оваквог третмана, сем што се у *Политици* од 6. јануара говори о „захтевима са различитих страна да деветоструки шампион не може да има другачија права од свих других. (...) Прави разлог за супротстављање федералних власти онима у Викторији могао би да буде у бурним реакцијама на вест о изузетку који је начињен у случају српског тенисера.”⁴² *Данас* вест објављује под насловом: „Случај Ђоковић – политичка игра или кршење правила”.⁴³

Касније се на насловницама наводе други разлози и наслућује се да се Новак замерио моћним силама: „Свете нам се преко Новака за Рио Тинто”;⁴⁴ „Новаку суде као у Хагу”;⁴⁵ „Он је „допао окова новог света”;⁴⁶ „Новакова голгота у борби са епохом”⁴⁷.

Представља се да Ђоковић добија велику подршку широм света. *Спортски журнал* пише о протестима у Београду и Мелбурну, да је „цео свет уз Новака”;⁴⁸ „Подршка Нолету са свих страна”;⁴⁹ *Курир* пише о „огромној подршци”, о томе како „стотине људи испред мигрантског хотела протестују против срамног односа тамношњих власти”.⁵⁰ *Вести* извештавају да „Наши земљаци у Мелбурну настављају протест” и да „поред Срба, уз нашег аса су и бројни Аустралијанци”.⁵¹ *Ало!* на насловници даје слику протеста Срба у Мелбурну.⁵²

После враћања визе

Вест о враћању визе појављује се у дневној штампи 11. јануара. На насловним страницама Ђоковић је, крупним словима, означен као победник, ова-

³⁷ *Српски телеграф*, 8. 1. 2022, 1.

³⁸ *Вечерње новости*, 9. 1. 2022, 1.

³⁹ *Ало!*, 9.1. 2022, 1.

⁴⁰ *Ало!*, 10. 1. 2022, 1.

⁴¹ *Информер*, 10. 1. 2022, 1.

⁴² Марјан Ковачевић, „Драма Новака Ђоковића по слетању у Мелбурн”, *Политика*, 6 и 7. 1. 2022, 1.

⁴³ „Случај Ђоковић – политичка игра или кршење правила”, *Данас*, 8 и 9. 1. 2022, 1.

⁴⁴ *Српски телеграф*, 9. 1. 2022, 1.

⁴⁵ *Српски телеграф*, 10. 1. 2022, 1.

⁴⁶ *Вечерње новости*, 8. 1. 2022, 1.

⁴⁷ „Новакова голгота у борби с епохом”, *Вечерње новости*, 8. 1. 2022, 1.

⁴⁸ *Спортски журнал*, 9. 1. 2022, 1.

⁴⁹ *Блиц*, 9. 1. 2022, 1.

⁵⁰ *Курир*, 10. 1. 2022, 1.

⁵¹ *Вести*, 10. 1. 2022, 1.

⁵² *Ало!*, 10. 1. 2022, 1.

кав исход је означен као победа, највећа Новакова победа, и тријумф правде, тријумф за историју.

Али већ и тада, а поготово наредних дана, присутно је упозорење да драма још увек траје, да „и даље тероришу Србина”,⁵³ да „Аустралијанци траже длаку у јајету у случају шампиона”,⁵⁴ „не одустају од иживљавања”.⁵⁵ Таблоиди откривају „паклени план”⁵⁶ и „прљави план”⁵⁷ за Ђоковићеву депортацију. *Информер* пише да је настављена хајка „чист расизам” и цитира изјаву једне српске кошаркашице да је „у Аустралији у току лов на Србе”⁵⁸. Наводи се да је споран упитник о кретању после ковида као и појављивање у јавности у време обавезне изолације па и да „Аустралијска полиција сада проверава Новакова документа о путовањима и потврде о прележаној корони, тврдећи да су лажни?!”⁵⁹ *Вечерње новости* пишу: „стеже се обруч око Ђоковића. ‘Тркељишу декларацију, прижељкују депортацију’”.⁶⁰

После поновног укидања визе

Председник Александар Вучић 14. јануара увече на *Инстаграму* објављује четвороминутну видео поруку грађанима Србије.⁶¹ Већ у првој реченици се као контекст поставља нација и њена угроженост: „Поштовани грађани Србије, суочени смо са много проблема, притисцима у региону, притисцима из дела света, али оно што нама као народу никада нису успели да одузму то је наше срце, понос и достојанство.” Вучић се задржава на моралном питању и пита: „Ако сте хтели Новаку Ђоковићу да забраните да по десети пут освоји трофеј у Мелбурну, зашто га нисте вратили одмах, а зашто му нисте рекли да је немогуће да добије визу за вашу земљу? А зашто га малтретирате и зашто се иживљавате не само над њим већ и над његовом породицом, већ над целом једном нацијом слободарском и поноситом?”. Дакле, опет се иза ускраћивања визе види намера да се Ђоковић спречи да тријумфује. Цео случај се експлицитно представља као намерно малтретирање не само Ђоковића већ и слободарске и поносите српске нације. Онима који се иживљавају Вучић се обраћа у другом лицу множине, са „ви”, остављајући нејасним кога све то „ви” обухвата. То нису само извршни

⁵³ *Српски телеграф*, 11. 1. 2022, 1.

⁵⁴ *Блиц*, 12. 1. 2022, 1.

⁵⁵ *Информер*, 13. 1. 2022, 1.

⁵⁶ *Информер*, 14. 1. 2022, 1; *Alo!*, 14.1. 2022, 1.

⁵⁷ *Српски телеграф*, 12. 1. 2022, 1.; *Srpski telegraf*, 14. 1. 2022, 1.

⁵⁸ *Информер*, 12. 1. 2022, 1.

⁵⁹ *Информер*, 13. 1. 2022, 1.

⁶⁰ *Вечерње новости*, 13. 1. 2022, 1.

⁶¹ Srpska napredna stranka, „Vučić pružio podršku Novaku Đokoviću”, *Youtube*, 14. 1. 2022. <https://www.youtube.com/watch?v=4MsR4CC5mYE&t=20s> (Приступљено 5. 5. 2022).

органи власти јер, обраћајући се тим „њима”, Вучић им каже: „можете писати стотине и хиљаде текстова најгорих могућих о њему”.

Део обраћања Вучић је опет посветио себи и властитој храбрости: „Појавио се један председник из једне мале земље који сме то да каже једном великом премијеру из једне велике земље.” Док се Ђоковић појављује као симбол малог човека који се супротставља моћној сили, сада Вучић и себе препоручује за исту улогу. Он разрађује ову епизоду као конфликт између две нације предвођене једним Давидом (Вучић) и једним Голијатом (Скот Морисон). Обраћање завршава речима: „Живела Србија! Новаче, ми смо уз тебе!”, што опет треба да укаже на то ко је права мета напада.

Милорад Додик, српски члан Председништва БиХ, коментарисао је 14. јануара поновно ускраћивање визе враћајући се на дискурс о ограничавању слободе: „Свијет се потпуно промјенио. Нема више онога што је свијет сматрао да је дефинитивно а то је слобода човјека, право да човјек одлучује о свом животу онако како он мисли да треба и може.”⁶²

Вест о поновном одузимању визе појављује се у штампи 15. јануара. На насловним странама подједнак публицитет добија Вучићево јучерашње обраћање. Означено је да је „Вучић читао буквицу премијеру Аустралије”;⁶³ „одбрусио аустралијском премијеру”;⁶⁴ „жестокот одговорио премијеру Аустралије”;⁶⁵ апострофирајући да се ради о иживљавању не само над Ђоковићем већ над целом једном нацијом.

После дефинитивне одлуке о укидању визе

Вест о коначној одлуци и депортацији појављује се 16. јануара, а у дневној штампи 17. јануара. Одговарајући на питања новинара,⁶⁶ Вучић све то назива „шиканирањем и малтретирањем до сада невиђених размера”, „медијским линчем”, „ловом на вештице” и „орвеловском представом”. И овом приликом понавља да шиканирање није уперено само против једне особе већ и против „једне земље”.

Вучић даље каже да су (недефинисани) „они” желели да понизе Ђоковића и да на њему „покажу како функционише светски поредак”. Лакоћа с којом Вучић прелази на недефинисано „они” поново се види у делу у којем он

⁶² RTRS vijesti, „Dodik o Đokoviću: Ako ne bude igrao na AO, veliki gubitak za turnir i Australiju”, *Youtube*, 14. 1. 2022. https://www.youtube.com/watch?v=KThRLUZx1iQ&t=1s&ab_channel=RTRSVijesti (Пристапљено 5. 5. 2022).

⁶³ *Ало!*, 15. 1. 2022, 1.

⁶⁴ *Курир*, 15. 1. 2022, 1.

⁶⁵ *Информер*, 15 и 16. 1. 2022, 1.

⁶⁶ 24 Vesti, „Beograd, Aleksandar Vucic predsednik Republike Srbije, o Novaku Djokovicu”, *Youtube*, 16. 1. 2022. https://www.youtube.com/watch?v=jv6Zx19Q-g8&t=31s&ab_channel=24Vesti (Пристапљено 5. 5. 2022).

говори о наводним лажима изреченим на суђењу: „Друго, видели сте у самом овом бесмисленом судском процесу колико тужилац лаже, колико они лажу. Са чињеницама, навешћу вам само једну. Они кажу како је у Србији испод 50 посто вакцинисаних грађана Србије (...) Дакле, немојте да лажете, јер је званично вакцинисано 58 посто”.⁶⁷ Овај „бесмислени судски процес” у којем „тужилац лаже” погрешно је представљен, тако да изгледа да се овим процесом наставља прогон Ђоковића. У реалности, тужилац је Новак Ђоковић а тужени је министар за имиграцију Алекс Хоук.

У даљој изјави Вучић поново цео случај ставља у контекст колективних идентитета и односа два народа. Вучић наставља да ћемо „ми” у марту аустралијске спортисте који ће доћи на атлетско првенство дочекати на неупоредиво бољи начин и да „нећемо да се иживљавамо над њима”. „Хвала аустралијском народу за који сам потпуно сигуран да воли српски народ онолико колико ми поштујемо аустралијски народ”. Поставља се питање зашто би ико и очекивао да би ускраћивање визе једном тенисеру могло да изазове викаријску освету према, са тим случајем потпуно неповезаним, спортистима из Аустралије.

У интервјуу за *BBC* Вучић понавља горње изјаве. Каже да је Ђоковић третиран „као да је серијски убица”,⁶⁸ да је мучен и интелектуално и физички, али поручује аустралијском народу да ће аустралијски спортисти бити дочекани као добродошли и да неће бити третирани као Новак Ђоковић.

Милорад Додик је 16. јануара, након сазнања о коначној одлуци суда, у писму подршке упућеном Новаку Ђоковићу поручио да се ради „о срамном и монтираном процесу” и да „нема дилеме да је на сцени политичка одлука и да се добрим дијелом пуно тога у Аустралији срамно издешавало јер си Србин”.⁶⁹

Ана Брнабић је 16. јануара изјавила да се ради о „скандалозној одлуци” која је показала како не функционише владавина права и да јој је било невероватно да види „бруталне, отворене лажи” власти које се тичу процента вакцинисаних.⁷⁰

Тадашњи заменик градоначелника Београда Горан Весић истог дана се огласио на свом *Фејсбук* профилу изјавом која читав догађај наглашено смешта у контекст колективних идентитета. Он каже да је у питању „расизам владе

⁶⁷ Иначе, саопштени податак односио се на проценат вакцинисаних у односу на укупан број становника Србије, а он је, према подацима на сајту *Our World in Data*, средином јануара износио 48,3% становништва које примило бар једну дозу вакцине. <https://ourworldindata.org/coronavirus/country/serbia> (Приступљено 5. 5. 2022).

⁶⁸ „Australia tormented Djokovic – Serbian president”, *BBC News*, 16. 1. 2022. <https://www.bbc.com/news/av/world-australia-60015738> (Приступљено 5. 5. 2022).

⁶⁹ „Dodik: Novak Đoković – ponos nacije!”, *RTRS*, 16. 1. 2022. <https://www.rtrs.tv/vijesti/vijest.php?id=460205>. (Приступљено 5. 5. 2022).

⁷⁰ 24 Vesti, „Beograd, Ana Brnabic premijerka Srbije, o Djokovicu”, *Youtube*, 16. 1. 2022. https://www.youtube.com/watch?v=LNAnrVRXQU&ab_channel=24Vesti (Приступљено 5. 5. 2022).

Аустралије”. „Срамна депортација Новака Ђоковића из Аустралије порука је свим нашим сународницима да нису добродошли у ову земљу”, додајући да „његово протеривање нема никакве везе са заштитом јавног здравља већ са живљивавањем једне владе над припадником малог и поносног народа”.⁷¹

Додајмо да је судска одлука наишла је на веома оштру реакцију не само представника власти већ и Милоша Јовановића, председника ДСС.⁷² Јовановић је у писаној изјави рекао да Србија треба да амбасадора Аустралије прогласи „персоном нон грата” и свог повуче на консултације. Истакао је да су „понижени држава Србија и сви њени грађани и дубоко повређена национална осећања Срба” и уз то „не може се ћутке посматрати вређање и понижавање Србије, њених органа и грађана”.⁷³ Гостујући сутрадан у *Новом дану* телевизије *NI* поновио је свој став да аустралијског амбасадора треба прогласити персоном нон грата и додао да је Аустралија одлуком о протеривању „од свих нас направила крпе”. „Обрисали су под са свима нама, и то је недопустиво ако имате иоле самопоштовања.”⁷⁴

Председник Народне странке Вук Јеремић је у интервјуу за *Нусвик* оценио да је Ђоковић жртва популистичких политичара у Аустралији, да је понашање владе Аустралије према Ђоковићу и понижавајући третман „потпуно скандалозно”.⁷⁵ Пошто је Ђоковић депортован из Аустралије, Јеремић је поново оценио да је „по среди чиста политика” и штетна одлука аустралијских власти, рекао је да је Ђоковић „Мухамед Али нашег времена”, али конфликт није подизао на међунационални ниво.⁷⁶

⁷¹ „IŽIVLJAVANJE NAD NOVAKOM je poruka Srbima da NISU DOBRODOŠLI U AUSTRALIJU!”, *Informer*, 16. 1. 2022. <https://informer.rs/vesti/beograd/668524/novak-djokovic-deportacija-goran-vesic> (Приступљено 5. 5. 2022).

⁷² „Милош Јовановић: Скандализовано понашање према Новаку Ђоковићу”, *ДСС*, 14. јануар 2022. <https://www.dss.rs/srp/news/41115/details/w/0/milos-jovanovic-skandalozno-ponasanje-prema-novaku-djokovicu/> (Приступљено 5. 5. 2022).

⁷³ „Јовановић: Прогласити амбасадора Аустралије непожељним због прогона Ђоковића”, *Danas*, 16. 1. 2022. <https://www.danas.rs/vesti/politika/jovanovic-proglasiti-ambasadora-australije-nepozeljnim-zbog-progona-djokovica/> (Приступљено 5. 5. 2022).

⁷⁴ „Lider DSS: Australijskog ambasadora proglasiti personom non grata” *NI*, 17. 1. 2022. <https://rs.n1info.com/vesti/lider-dss-australijskog-ambasadora-proglasiti-personom-non-grata/> (Приступљено 5. 5. 2022).

⁷⁵ „Jeremić o Đokoviću: Politički oportunisti Novaka odabrali kao žrtveno jagnje”, *NI*, 14.1. 2022. <https://rs.n1info.com/vesti/jeremic-o-djokovicu-politicki-oportunisti-novaka-odabrali-ka-zrtveno-jagnje/> (Приступљено 5. 5. 2022).

⁷⁶ „Jeremić: Novak Đoković je Muhamed Ali našeg vremena”, *Danas*, 17. 1. 2022. <https://www.danas.rs/vesti/politika/jeremic-novak-djokovic-je-muhamed-ali-naseg-vremena/> (Приступљено 5. 5. 2022).

Скупови подршке

Од четвртка до недеље, тј. од 6. до 9. јануара, одржавани су испред Скупштине Србије скупови подршке Ђоковићу у организацији Ђоковићеве породице, о чему су медији редовно извештавали. На свим скуповима као и на конференцијама за штампу које ове скупове прате понављао се низ истоветних фраза, од којих су многе релевантне за проблем којим се бавимо. Штавише, могли бисмо рећи да се наративна матрица уочена у медијским извештајима и изјавама политичара овде понавља у драстично огољеном, екстремном, карикатуралном виду. Ова подударност је можда разумљивија ако се има у виду Вучићева изјава са конференције за штампу 6. јануара да су у сталном контакту са оцем, Срђаном Ђоковићем, и осталим члановима његове породице.

Једна од понављаних, наглашаваних порука на скуповима односи се на поистовећивање Ђоковића и Србије: „Новак је Србија, а Србија је Новак. Они газе Новака а самим тим газе и Србију и српски народ. (...) Они су хтели да га потцене, да га баце на колена не само њега него и нашу земљу нашу прелепу Србију”;⁷⁷ „Новак је срце Србије”.⁷⁸

Друго, понавља се да је Ђоковић по својим особинама прототип српског народа, и да га тако опажају и Срби и они који нису Срби. Ђоковић својим понашањем „показује какав смо ми народ”⁷⁹. „Знате и сами шта се догађало пре двадесетак година и онда се појавио Новак. Они су хтели да нас прогласе за геноцидан народ он је променио потпуно слику о Србији и српском народу.”⁸⁰

„Не могу да превале преко усана да је то Србин и да је најбољи на свету већ петнаест година.”⁸¹ Мрзе га и зато што је он оличење борбе за слободу. Мрзе га политичари, али су они преко медија „направили такав притисак на обичан

⁷⁷ SportKlub, „Podrška Novaku: Konferencija Porodice Đoković”, *Youtube*, 6. 1. 2022. <https://www.youtube.com/watch?v=rH2yiP9SZJw> (Приступљено 5. 5. 2022).

⁷⁸ Telegraf.rs TV, „Protest za Novaka ispred Skupštine, Srđan Đoković oštar: Posle 10 dana se setili da uhapsе Čehinju”, *Youtube*, 7. 1. 2022. https://www.youtube.com/watch?v=3bz13_jFXTo&t=53s&ab_channel=Telegraf.rsTV (Приступљено 5. 5. 2022.); Telegraf.rs TV, „Srđan Đoković najavio borbu do kraja, na božić novi skup: Ispred Skupštine grmelo ‘Ne damo Novaka’”, *Youtube*, 6. 1. 2022. https://www.youtube.com/watch?v=9eoPZZGVQ9E&ab_channel=Telegraf.rsTV (Приступљено 5. 5. 2022).

⁷⁹ Sport Klub, „Podrška Novaku: Konferencija Porodice Đoković”, *Youtube*, 6. 1. 2022. https://www.youtube.com/watch?v=rH2yiP9SZJw&ab_channel=SportKlub (Приступљено 5. 5. 2022).

⁸⁰ Miki Vinča, „Novak Đoković podrška Beograd – Nole mi te volimo – govori Srđan Đoković”, *Youtube*, 8. 1. 2022. https://www.youtube.com/watch?v=5MAMWPJBXpg&ab_channel=MikiVinča (Приступљено 5. 5. 2022).

⁸¹ Media Group 011, „Live: Skup podrške Novaku Đokoviću ispred narodne Skupštine Republike Srbije – Beograd 7.1.2022”, *Youtube*, 7. 1. 2022. <https://www.youtube.com/watch?v=BQkAoxsIjJE> (Приступљено 5. 5. 2022).

народ да су они почели да га мрзе а зашто – зато што је показао да има своје ја, да мисли својом главом. Они су већ две године у заробљеништву и ћуте.”⁸²

Прави предмет напада су Срби и Србија. „Зашто нам то раде? Па чиме смо ми то заслужили као народ? ... Ми нисмо ништа мање вредни него они. Јесмо ли ми животиње, шта смо ми? Ми смо људи као и они, која је ту разлика?”⁸³

Од слушалаца се тражи да се идентификују са српским народом: „Ми не осећамо хладноћу ми осећамо припадност српском народу”.⁸⁴ Говори почињу причом о Србима, о томе како су Срби поносан и мирољубив, европски, цивилизован народ који никад није отимао већ се увек бранио, али су га кроз историју „убијали, бомбардовали, санкционисали”.⁸⁵

Оваква ситуација захтева да цео колектив буде уједињен. „Морамо да будемо сви заједно, сви заједно, људи! Доста више подела, апсолутно Новак је ујединитељ и ових и оних и оваких и онаких”.⁸⁶

Ђоковић и српски народ у ствари су актери много важнијег, планетарног сукоба. Против Новака су „глобалисти [који хоће] да упропасте све”,⁸⁷ „политичка олигархија” која манипулише својим грађанима и држи их у неслободи”, њега не воле једино „тамо где важе закони комонвелта”⁸⁸. Против њега је „неколико стотина милиона људи из тог западног света... који мисле да је свет њихов”.⁸⁹ Може испрва изгледати да се овим истиче бројност про-

⁸² Telegraf.rs TV, „Protest za Novaka ispred Skupštine, Srđan Đoković oštar: Posle 10 dana se setili da uhapsе Čehinju”, *Youtube*, 7. 1. 2022. https://www.youtube.com/watch?v=3bz13_jFXTo&t=53s&ab_channel=Telegraf.rsTV (Приступљено 5. 5. 2022.)

⁸³ UNS Ujedinjeni narod Srbije, „Skup podrške Novaku Đokoviću!!!”, *Youtube*, 9. 1. 2022. https://www.youtube.com/watch?v=LuKk-jlqWWA&t=2015s&ab_channel=UNSUjedinjeninarodSrbije (Приступљено 5. 5. 2022.)

⁸⁴ Telegraf.rs TV, „Srđan Đoković najавio борбу до краја, на Božić novi skup: Ispred Skupštine grmelо ‘Ne damо Novaka’”, *Youtube*, 6. 1. 2022. https://www.youtube.com/watch?v=9eoPZ2GVQ9E&ab_channel=Telegraf.rsTV (Приступљено 5. 5. 2022.)

⁸⁵ Telegraf.rs TV, „Srđan Đoković najавio борбу до краја, на Božić novi skup: Ispred Skupštine grmelо ‘Ne damо Novaka’”, *Youtube*, 6. 1. 2022. https://www.youtube.com/watch?v=9eoPZ2GVQ9E&ab_channel=Telegraf.rsTV (Приступљено 5. 5. 2022); Miki Vincha, „Novak Đoković podrška Beograd – Nole mi te volimo – govori Srđan Đoković”, *Youtube*, 8. 1. 2022. https://www.youtube.com/watch?v=5MAMWpJBXpg&ab_channel=MikiVincha (Приступљено 5. 5. 2022.)

⁸⁶ Miki Vincha, „Novak Đoković podrška Beograd – Nole mi te volimo – govori Srđan Đoković”, *Youtube*, 8. 1. 2022. https://www.youtube.com/watch?v=5MAMWpJBXpg&ab_channel=MikiVincha (Приступљено 5. 5. 2022.)

⁸⁷ Telegraf.rs TV, „Protest za Novaka ispred Skupštine, Srđan Đoković oštar: Posle 10 dana se setili da uhapsе Čehinju”, *Youtube*, 7. 1. 2022. https://www.youtube.com/watch?v=3bz13_jFXTo&t=53s&ab_channel=Telegraf.rsTV (Приступљено 5. 5. 2022.)

⁸⁸ UNS Ujedinjeni narod Srbije, „Skup podrške Novaku Đokoviću!!!”, *Youtube*, 9. 1. 2022. https://www.youtube.com/watch?v=LuKk-jlqWWA&t=2015s&ab_channel=UNSUjedinjeninarodSrbije (Приступљено 5. 5. 2022.)

⁸⁹ Sport Klub, „Podrška Novaku: Konferencija Porodice Đoković”, *Youtube*, 6. 1. 2022. https://www.youtube.com/watch?v=rH2yiP9SZJw&ab_channel=SportKlub (Приступљено 5. 5. 2022.)

тивника, али управо обрнуто – истиче се да је ово у ствари занемарљив број у односу на „преко седам милијарди људи” из „слободарског света” који су уз Ђоковића. Ту су Кина, Индија, „мајка Русија”, Африка, Јужна и Средња Америка, источна Европа, а и слободарски свет западне Европе. Ђоковић је Србин који је на себе преузео улогу модерног Спартака, тако да „ово није борба само Србије и Новака, ово је борба седам и нешто милијарди људи на свету за слободу мишљења и изражавања, за слободу говора, слободу понашања”.⁹⁰ Свој говор на првом скупу подршке Срђан Ђоковић отпочиње речима: „Срби, и сви остали слободарски народи на свету, куцнуо је час да престанемо да будемо угњетавани!”⁹¹

Реакције на критике Ђоковићу

Овде под критикама упућеним Ђоковићу мислимо на поруке којима се подржава укидање визе као и на оне којима се критикују Ђоковићеве поступци. Текстови у којима се подржавају одлуке о одузимању визе или се уопште извештава да неко такве одлуке подржава или да има критички однос према Ђоковићевим поступцима били су изузетно ретки, и наилазили су на изражено негативне коментаре. Наишли смо на неколико таквих случајева.

Твит Вљора Читаку. Када је обзнањено да је Ђоковић добио медицинско изузеће од обавезног вакцинисања, Вљора Читаку (Vlora Çitaku), бивша министарка спољних послова Косова и некадашња амбасадорка у САД, реаговала је 4. јануара на свом *Твитер* налогу цитирањем Орвела: „Све животиње су једнаке, само су неке једнакије од других”. Ово је изазвало бурне реакције на интернет порталима домаћих медија: „СКАНДАЛ СВЕТСКИХ РАЗМЕРА! Позната политичарка тзв. Косова Новака Ђоковића назвала ЖИВОТИЊОМ и изврџала КАО НИКО НИКАДА!”;⁹² „НЕВИЂЕНИ СКАНДАЛ! ВЉОРА ЧИТАКУ НАЗВАЛА НОВАКА ЖИВОТИЊОМ! Овако га нико није изврџао!”;⁹³ „Да ли си нормална? Скандал невидјених размера: Вљора Читаку упоредила Новака Ђоковића са свињама!”;⁹⁴ „НЕВИЂЕНА ГАДОСТ ПОЛИТИЧАРКЕ ТЗВ. КОСОВА! Назвала

⁹⁰ Исто.

⁹¹ Telegraf.rs TV, „Srđan Đoković najavio borbu do kraja, na Božić novi skup: Ispred Skupštine grmelo ‘Ne damo Novaka’”, *Youtube*, 6. 1. 2022. https://www.youtube.com/watch?v=9eoPZZGVQ9E&ab_channel=Telegraf.rsTV (Приступљено 5. 5. 2022).

⁹² „SKANDAL SVETSKIH RAZMERA! Poznata političarka tzv. Kosova Novaka Đokovića nazvala ŽIVOTINJOM i izvrđala KAO NIKO NIKADA!”, *Kurir*, 4. 1. 2022. <https://www.kurir.rs/sport/tenis/3844139/novak-djokovic-vakcina-vljora-citaku-korona-ao-gren-slem> (Приступљено 5. 5. 2022).

⁹³ „NEVIĐENI SKANDAL! VLJORA ČITAKU NAZVALA NOVAKA ŽIVOTINJOM! Ovakog niko nije izvrđao!”, *Informer*, 4. 1. 2022. <https://informer.rs/sport/tenis/665463/vljora-citaku-nazvala-novaka-zivotinjom> (Приступљено 5. 5. 2022).

⁹⁴ „Da li si normalna? Skandal nevidjenih razmera: Vljora Čitaku uporedila Novaka Đokovića sa svinjama!”, *Objektiv*, 4. 1. 2022. <https://objektiv.rs/vest/950475/da-li-si-normalna-skandal-nevidjenih-razmera-vljora-citaku-uporedila-novaka-djokovica-sa-svinjama/> (Приступљено 5. 5. 2022).

Новака животињом, овом реченицом је претекла све хејтере!”⁹⁵. *Вести* о томе извештавају 6. јануара на насловној страни.⁹⁶

Указаћемо овде на нешто што ће се понављати у извештавањима таблоида на интернету. Ови текстови по правилу садрже истоветне пасусе и формулације, некада су цели текстови идентични. Рекли бисмо да се у већини случајева ради о копирању, уз евентуалне мање варијације, једног истог непотписаног текста.

Мада се у *твиту* Вљоре Читаку не спомиње етничка димензија, она се појављује у тумачењима критичара твита, где се твит приказује као напад на српску етничку групу. Српски амбасадор у Вашингтону, Марко Ђурић, на свом *Твитер* налогу је одговорио да је ово „школски пример етнички мотивисаног говора мржње”. „Очигледно да је тако, Новак Ђоковић је Србин из Звечана који случајно мисли другачије од госпође Читаку. Ово је типичан дехуманизујући говор Влоре Читаку, за коју су Срби бели шетачи или животиње, али никада људи достојни људских права.”⁹⁷ *Политика* о твиту извештава уз наслов „Етнички мотивисан говор мржње о Новаку Ђоковићу”.⁹⁸ Коментар на твит дала је и потпредседница владе и министарка Зорана Михајловић у гостовању у јутарњем програму *ТВ Нова* где твит назива „срамним коментаром” и „нападом на етничкој основи”.⁹⁹

Твит Ненада Чанка. Ненад Чанак је 5. јануара на *Твитер* налогу написао: „УЖАСАН ТРЕТМАН ПРЕМА СРБИНУ!!! Према Србину! Па, јеботе, није ужасан третман зато што је Србин него зато што магарац није вакцинисан!”, и то је касније допунио следећим твитом: „Дакле, овако: Ко год се не вакцинише против Covid 19, а за то нема ЈАСАН И НЕДВОСМИСЛЕН МЕДИЦИНСКИ ОПРАВДАН РАЗЛОГ, је неодговорна, себична и саможива особа. (Реч ’магарац’ сам употребио као еуфемизам).”

⁹⁵ „NEVIĐENA GADOST POLITIČARKE TZV. KOSOVA! Nazvala Novaka životinjom, ovom rečenicom je pretekla sve hejtere!”, *Alo!*, 4. 1. 2022. <https://www.alo.rs/sport/tenis/582790/novak-dokovic-vljora-citaku-australijan-open-uvreda/vest> (Приступљено 5. 5. 2022).

⁹⁶ „Срамни твит бивше амбасадорке тзв. Косова. Вљора назвала Нолета животињом. Цитирањем Орвела, Читаку је покушала да се прикаже као образована особа а испала је глупа, проценио је Дејан Вук Станковић” <https://www.telegraf.rs/vesti/srbija/3441268-naslovne-strane-sutrasnjih-novina-prelistavanje-stampe-za-cetvrtak-6-januar-2022-godine?galerija=1&slika=12> (Приступљено 5. 5. 2022).

⁹⁷ „Ђурић о твиту Вљоре Читаку: Школски пример етнички мотивисаног говора мржње”, *Pink.rs*, <https://pink.rs/politika/365004/djuric-o-tvitu-vljore-citaku-skolski-primer-etnicki-motivisanog-govora-mrznje> (Приступљено 5. 5. 2022).

⁹⁸ „Етнички мотивисан говор мржње о Новаку Ђоковићу”, *Политика*, 4. 1. 2022. <https://www.politika.rs/sr/clanak/496247/Etnicki-motivisan-govor-mrznje-o-Novaku-Dokovicu> (Приступљено 5. 5. 2022).

⁹⁹ „Михајловић: EPS треба да буде стоžер привреде и покретаč развоја”, *Srpska napredna stranka*, 5. 1. 2022. <https://www.sns.org.rs/novosti/vesti/mihajlovic-eps-treba-da-bude-stozer-privrede-i-pokretac-razvoja> (Приступљено 5. 5. 2022).

У *Куриру* је ова изјава оцењена као „Дно дна”,¹⁰⁰ читаоци се подсећају да је „Чанак небројено пута био први у реду кад је требало нападати све који се не стиде српског порекла и своје земље.” У коментару се даље каже: „Јасно је да војвођанском сепаратисти Ненаду Чанку смета свако помињање Срба и наглашавање да се над неким Србином чини неправда”, и поставља се питање: „Да ли ће неко реаговати на овај сраман твит Ненада Чанка?”¹⁰¹ *Еспресо* преноси истоветан коментар додајући да Чанак овим показује „како му смета што се неко усуђује да најбољег српског спортисту уопште представи као Србина.”¹⁰² И други таблоиди наводе да се ради о „срамотном коментару” у којем је Чанак „испљубао” Новака Ђоковића, да га је „најстрашније изврѐао”,¹⁰³ да се „укључио у хајку на Ђоковића”¹⁰⁴.

Твит Виоле фон Крамон. Посланица Европског парламента Виола фон Крамон (Viola von Cramon) 6. јануара објавила је *твит*: „Једнака правила за све у Аустралији. Нема уласка за невакцинисане људе. То укључује и тенисера Новака Ђоковића.” На овај *твит* се осврће, на споменутој конференцији за штампу одржаној 6. јануара, Александар Вучић, који свој одговор на питање новинара *News Adria* шта је држава урадила да помогне Новаку Ђоковићу да превазиђе тренутну ситуацију коју има у Аустралији, почиње: „Баш ме чуди да ме то ви питате. Изненадио сам се зато што сам ја приметио да на вашој телевизији – не мислим ништа лоше – искрено навијате за Виолу фон Крамон и веома подржавате све њене идеје од независног Косова до свега како би Србију и Српску требало кажњавати, па сам видео да је Виола фон Крамон подржала ту акцију против Новака Ђоковића. Сигуран сам да ће и Григорије и многи други да то учине јер је много паметна и храбра како кажу.”¹⁰⁵ Не само што се кратка

¹⁰⁰ „DNO DNA! ČANAK BEZ SRAMA IZVREĐAO ĐOKOVIĆA: Dok Novak prolazi TEROR U MELBURNU lider LSV ga nazvao nmagarcem!”, *Kurir*, 5. 1. 2022. <https://www.kurir.rs/sport/tenis/3844823/nenad-canak-novak-djokovic-tviter-uvreda-australijan-open-korona-pritvor> (Приступљено 5. 5. 2022).

¹⁰¹ „DNO DNA! ČANAK BEZ SRAMA IZVREĐAO ĐOKOVIĆA: Dok Novak prolazi TEROR U MELBURNU lider LSV ga nazvao nmagarcem!”, *Kurir*, 5. 1. 2022. <https://www.kurir.rs/sport/tenis/3844823/nenad-canak-novak-djokovic-tviter-uvreda-australijan-open-korona-pritvor> (Приступљено 5. 5. 2022).

¹⁰² „AU!!! NENAD ČANAK BRUTALNO IZVREĐAO NOVAKA ĐOKOVIĆA! Da lil mu je išta SVETO?”, *Espresso*, 5. 1. <https://www.espresso.co.rs/vesti/politika/952023/nenad-canak-brutalno-izvredjao-novaka> (Приступљено 5. 5. 2022.)

¹⁰³ „Skandalozne poruke Nenada Čanka dok maltretiraju Novaka: Političar nema srama, najstrašnije izvredao Đokovića!”, *Telegraf*, 5. 1. 2022. <https://www.telegraf.rs/sport/tenis/3441330-nenad-canak-novak-djokovic-vredjanje> (Приступљено 5. 5. 2022).

¹⁰⁴ „ČANAK SE UKLJUČIO U HAJKU NA ĐOKOVIĆA: Sramno izvredao Noleta, nazvao ga magarcem!”, *Novosti*, 5. 1. 2022. <https://www.novosti.rs/c/sport/tenis/1073041/novak-djokovic-tenis-atp-najnovije-vesti-australijan-open-nole-grend-slem-skandal-nenad-canak> (Приступљено 5. 5. 2022).

¹⁰⁵ Tanjug News Agency official, „06.01.2022. – Predsedništvo Srbije”, *Youtube*, 6. 1. 2022. https://www.youtube.com/watch?v=DP7lrmoOoH4&ab_channel=TanjugNewsAgencyofficial (Приступљено

изјава о потреби једнаких правила тумачи као наставак непријатељства према Србима, већ се користи прилика да се политички неистомишљеници у Србији повежу са „непријатељима Србије” и да им се инсинуира непријатељство према Ђоковићу и Србији.

Овај *твит* је окарактерисан као „срамна објава”,¹⁰⁶ „срамно ликовање” оне која је „добра пријатељица владике Григорија” и „непрестано ради против српског народа”.¹⁰⁷

Објектив разрађује ове коментаре и подвлачи да се ради о изразу непријатељства према Ђоковићу и српском народу, додајући за Виолу фон Крамон да је „познато да се у свом деловању против Србије не стиди да покаже како мрзи све српско”, да је овим „изразила задовољство због тортуре коју трпи најбољи тенисер света”, да „ликује” због те вести која ју је „посебно обрадовала” и тиме, како се у наслову каже, „још једном показала да МРЗИ све српско”, а читаоци се подсећају да се она залаже „да се српски народ прогласи за геноцидан”.¹⁰⁸

Текстови у *Данасу*. Извештавајући о збивањима у Мелбурну, *Данас* је, уз текстове осуде поступака аустралијских власти¹⁰⁹ имао и текстове у којима је објашњавао оштре реакције аустралијског јавног мњења и указивао и на Ђоковићев део одговорности. Такав је био текст у *Данасу* од 8–9. јануара у којем се описује ригорозан режим којим су подвргнути грађани Аустралије уз указивање да на сајту аустралијске владе јасно пише да се изузеће не добија за претходну инфекцију.¹¹⁰ Овај текст одмах постаје предмет напада на сајтовима таблоида. *Ало!* поставља текст „СРАМАН УДАР НА ЂОКОВИЋА. Ђиласова и Мариникина новина поручује: Аустралија је с правом бесна на тебе!” у којем се каже: „Велика подршка стиже из Србије и целог региона, али има и оних којима је најбољи спортиста света трн у оку, а то су они којима смета све добро у Србији.”¹¹¹ Таблоиди *Информер* и *Објектив* објављују идентичан коментар

5. 5. 2022).

¹⁰⁶ „NOVAK ĐOKOVIĆ TREBA DA BUDE DEPORTOVAN: Sramna objava poslanice Evropskog parlamenta”, *Novosti*, 6. 1. 2022. <https://www.novosti.rs/c/sport/tenis/1073137/viola-fon-kramon-novak-djokovic-tenis-evropski-parlament-nole-grend-slem-australijan-open-najnovije-vesti>. (Приступљено 5. 5. 2022).

¹⁰⁷ „VIOLA FON KRAMON LIKUJE! Prijateljica Grirorija: Drago mi je što Novaka Đokovića nisu pustili u Australiju”, *Alo!*, 6. 1. 2022. <https://www.alo.rs/vesti/politika/583288/viola-fon-kramon-likuje-prijateljica-grigorija-drago-mi-je-sto-novaka-dokovica-nisu-pustili-u-australiju/vest> (Приступљено 5. 5. 2022).

¹⁰⁸ „Viola fon Kramon još jednom pokazala da MRZI sve srpsko: Evo kako se raduje Novakovoj deportaciji”, *Objektiv*, 6. 1. 2022. <https://objektiv.rs/vest/951827/viola-fon-kramon-jos-jednom-pokazala-da-mrzi-sve-srpsko-evo-kako-se-raduje-novakovoj-deportaciji-video/> (Приступљено 5. 5. 2022).

¹⁰⁹ На пример, редакцијски коментар „Аустралијска срамота”, *Данас*, 8–9. 1. 2022, 2.

¹¹⁰ Милица Раденковић, „Аустралијанци с правом бесни на Новака Ђоковића”, *Данас*, 8–9. 1. 2022, 9–10.

¹¹¹ „СРАМАН УДАР НА ЂОКОВИЋА Ђиласова i Marinikina novina poručuje: Australija je s pravom besna na tebe!”, *Alo!*, 8. 1. 2022. <https://www.alo.rs/vesti/politika/583886/novak-djokovic->

у којем још пишу да Ђиласу, Мариники и Шолаку „једноставно смета што је Новак Ђоковић Србин и што је поносан Србин. Сваки Србин који на било који начин јача и прославља Србију им смета. (...) Пример тога је и довођење у питање његовог PCR теста и валидности истог и то баш у тренутку кад Новак води одсудну битку” (...) Они су људи без образа и без морала који се воде оном ‘што Србији горе то нама боље.’ Народ ће све то знати да казни на прави начин”.¹¹² На насловној страни штампаног *Објектива* већину стране заузима наслов „БЕЗОБРАЗЛУК БЕЗ ГРАНИЦА. Ђилас и Шолак ПЉУЈУ ПО НОЛЕТУ. Лист *Данас* који је под контролом тајкунског двојца, објавио сраман текст у коме се оправдава живљевање аустралијских власти над најбољим српским спортистом у историји.”¹¹³

Данас у броју од 11. јануара пише да је јавност остала без одговора на питање да ли је тенисер знао да је позитиван на ковид 19 када је учествовао на јавном скупу у Београду, јер је на то питање новинарке његов брат Ђорђе Ђоковић одговорио да је конференција за медије завршена.¹¹⁴ И овај текст је одмах мета напада: „НАЈОДВРАТНИЈА КАМПАЊА. БОЛЕСНО. Ђиласовци нападају Новака. ТВ N1, Данас и други хејтерски медији оптужују Ђоковића да је фалсификовао документацију и отворено навијају да буде ухапшен и депортован из Аустралије.”¹¹⁵

Коментар Теофила Панчића. У својој колумни на порталу *Времена* Теофил Панчић 6. јануара објављује текст у којем износи мишљење да је Ђоковић добрим делом сам крив за настале проблеме, којих не би било да се вакцинисао.¹¹⁶ И овај текст одмах постаје предмет напада у таблоидима: „НЕМА КРАЈА БЕЗОБРАЗЛУКУ Ђиласов и Мариникин новинар на њиховом порталу најсрамније извређао Новака Ђоковића!”, пише *Информер*,¹¹⁷ говори се о „скандалозном

marinika-djilas/vest (Приступљено 5. 5. 2022).

¹¹² „ЂILASOVSKA TELEVIZIJA NASTAVLJA KAMPANJU PROTIV ĐOKOVIĆA: Ako je Novak bio pozitivan i šetao među decom i građanima to je neodgovorno i mora da bude kažnjen!”, *Informer*, 10. 1. 2022. <https://informer.rs/vesti/politika/666881/djilasovska-televizija-nastavlja-kampanju-protiv-djokovica-ako-novak-bio-pozitivan-setao-medju-decom-gradjanima-neodgovorno-mora-bude-kaznjen-video> (Приступљено 5. 5. 2022); „ЂILASOVA TELEVIZIJA NASTAVLJA KAMPANJU PROTIV NOVAKA Zahtevaju da bude kažnjen”, *Alo!*, 10. 1. 2022. <https://www.alo.rs/vesti/politika/584761/drgan-djilas-marinika-tepic-solak-novak-djokovic/vest> (Приступљено 5. 5. 2022).

¹¹³ *Објектив*, 10. 1. 2022, 1.

¹¹⁴ Vojislav Stojsavljević: „Uz pehare 'delio' i korona virus”, *Danas*, 11. 1. 2022, 7.

¹¹⁵ *Информер*, 12. 1. 2022, 1.

¹¹⁶ Теофил Панчић, „Svesrpsko ujedinjenje oko 'našeg Noleta': Vакciniši se, dečko”, *Vreme*, 6. 1. 2022. <https://www.vreme.com/kolumna/4580092/> (Приступљено 5. 5. 2022).

¹¹⁷ „NEMA KRAJA BEZOBRAZLUKU Đilasov i Marinikin novinar na njihovom portalu izvređao Đokovića!”, *Alo!*, 6. 1. 2022. <https://www.alo.rs/vesti/politika/583523/nema-kraja-bezobrazluku-dilasovi-marinikin-novinar-na-njihovom-portalunajsrarnije-izvređao-novaka-dokovica/vest> (Приступљено 5. 5. 2022).

тексту” у којем је Панчић „безобразно извређао” Ђоковића а исти коментар преноси и *Информер*.¹¹⁸

Прилози на *Nova S*. Када је портал *Nova.rs* 6. јануара пренео делове текста Анта Томића о Новаку Ђоковићу из *Јутарњег листа*,¹¹⁹ то је изазвало оштру реакцију у таблоидима. Таблоид *Ало!* под насловом „МАРИНИКА И ЂИЛАС НЕ ПОСУСТАЈУ. Пуштају све а нарочито Хрвате, да цео дан плјују по Новаку Ђоковићу” између осталог пише: „Преко њихових медија показали су колику дивљачку и неумерену мржњу имају према Србима. Цео дан оргијају и сеире се над ситуацијом у којој се нашао Новак Ђоковић.”¹²⁰ Под истим насловом напад објављује и таблоид *Објектив*: „Ђилас и Мариника не одустају: Пуштају све, а поготово Хрвате који цео дан ПЉУЈУ Новака Ђоковића!”¹²¹. Исти тај *Објектив* је пренео Томићев текст, али уз наслов „Овај Хрват је ЗГРОЗИО целу планету својим текстом: Језиве УВРЕДЕ упућене ка Новаку Ђоковићу!”¹²² *Република* такође преноси исти текст, уз наслов „ИМАТЕ ЛИ ОБРАЗА? Нови напад на Ђоковића из Хрватске. Сраман текст колумнисте ’Јутарњег листа’”.¹²³

Предмет жестоког напада био је и уводни коментар Јелене Обућине у Прегледу дана *Newmax Adria*¹²⁴ У опширном нападу у *Куриру* Обућина се назива „Шолаковим и Ђиласовим медијским мегафоном”, критикује се што о овом

¹¹⁸ „Ђilasov i Marinikin novinar na njihovom portalu najsravnije izvredao Novaka Đokovića!”, *Informer*, 6. 1. 2022. <https://informer.rs/vesti/politika/665944/djilasov-marinikin-novinar-njihovom-portal-u-najsravnije-izvredjao-novaka-djokovica> (Приступљено 5. 5. 2022).

¹¹⁹ „Ante Tomić: Ovu je nogu u guzicu oholi Novak Đoković pošteno zaslužio”, *Nova.rs*, 6.1. 2022. <https://nova.rs/kultura/ante-tomic-ovu-je-nogu-u-guzicu-oholi-novak-djokovic-posteno-zasluzio/> (Приступљено 5. 5. 2022).

¹²⁰ „MARINIKAI ĐILAS NE POSUSTAJU Puštaju sve, a pogotovo Hrvate, da ceo dan pljuju po Novaku Đokoviću”, *Alo!*, 6. 1. 2022. <https://www.alo.rs/vesti/politika/583564/marinika-djilas-novak-djokovic-vest> (Приступљено 5. 5. 2022).

¹²¹ „Ђilas i Marinika ne odustaju: Puštaju sve, a pogotovo Hrvate koji ceo dan PLJUJU Novaka Đokovića!”, *Objektiv*, 6. 1. 2022. <https://objektiv.rs/vest/952807/djilas-i-marinika-ne-odustaju-pustaju-sve-a-pogotovo-hrvate-koji-ceo-dan-pljuju-novaka-djokovica-foto/> (Приступљено 5. 5. 2022).

¹²² „Ovaj Hrvat je ZGROZIO celu planetu svojim tekстом: Jezive UVREDE upućene ka Novaku Đokoviću!”, *Objektiv*, 6. 1. 2022. <https://objektiv.rs/vest/952816/ovaj-hrvat-je-zgrozio-celu-planetu-svojim-tekstom-jezive-uvrede-upucene-ka-novaku-djokovicu/> (Приступљено 5. 5. 2022).

¹²³ „ИМАТЕ ЛИ ОБРАЗА? Нови напад на Ђоковића из Хрватске. Сраман текст колумнисте „Јутарњег листа””, *Republika*, 6. 1. 2022. <https://www.republika.rs/sport/tenis/332708/imate-li-obrazanovi-napad-na-dokovica-iz-hrvatske-sraman-tekst-kolumniste-jutarnjeg-lista> (Приступљено 5. 5. 2022).

¹²⁴ „Али где је Вучић? Ево пети дан у сенци првог рекета света. ПР тим нема решење, прво се закачио, сад би се одмакао. Крет Србије одједном није више на његовим него Ђоковићевим плећима. А Ђоковић је направио контрамитинг свега. Прво медицине тј. вакцине. Наш спортски херој којег би отац Срђан да хиротонише у Христа, заиста је на мукама. Аполитични Новак страда од политике. Сутра ћемо тачно знати које – строгих правила о изузећима, ниског рејтинга аустралијског премијера или српског муљања око медицинске документације.” „Обућина: ’Вучић већ пети дан у сенци првог рекета света, ПР тим нема решење’”, *Nova.rs*, 9.1. 2022. <https://nova.rs/vesti/politika/obucina-vucic-vec-peti-dan-u-senci-prvog-reketa-sveta-pr-tim-nema-reshenje/> (Приступљено 5. 5. 2022).

случају говори „у поспрдном, наслађујућем и ироничном тону”, приписују јој се „малициозне констатације” и „малициозни закључци”, и закључује се да је „очигледно да је Обућина оваквим опаскама хтела да изрази своје гађење како на солидарност коју су Срби исказали са најбољим тенисером свих времена тако и на чињеницу да Новак није хтео да се вакцинише.”¹²⁵

Све у свему, у доминантном наративу, да је реч је о нехуманом третману и дискриминацији Ђоковића на националној основи, чињенице на основу којих би цела епизода могла да се сагледа и у другом светлу, а то је да Ђоковић није вакцинисан, да није испунио услов за медицинско изузеће, да се неодговорно понашао када је (ако је) био позитиван, да је спорна документација са којом је дошао итд. систематски се прећуткују или се њихов значај умањује. Довољно је да неки од ових података не буде прећутан већ саопштен на порталима или социјалним мрежама попут *Твитера*, па да аутор буде изложен жестоким нападима.¹²⁶

Може се уочити и да су ови напади у великој мери селективни. Посебно оштри напади су на оне који су политички неистомишљеници владајуће странке и који ће бити политички конкуренти на будућим општим изборима одржаним 3. априла 2022. године и који су одраније означени као грађанска, ненационалистичка опција. У томе предњаче напади на функционере Странке слободe и правде, Драгана Ђиласа и Маринику Тепић. Тако, када су медији објавили вест да је Ђоковић био 16. децембра позитиван на корону а касније деци уручивао пехаре, предмет напада у таблоидима су само *Данас* и телевизија *Н1*, „медији који се налазе под уређивачком контролом Драгана Ђиласа”. Каже се да они „настављају са срамним нападима”, да „Ђиласовска телевизија покушава да натовари Новаку да је угрозио дечје животе”, да Новака „бездушнo нападају” да се „наслађују Новаковом муком” док он „проживљава драму” и „проживљава тортуру”.¹²⁷ При том, не само да се нападнути медији означавају као „Ђиласо-

¹²⁵ „OSVETA JELENE OBUĆINE NAJBOLJEM TENISERU SVETA NOVAKU ĐOKOVIĆU: Ako nisi sa nama, naš si neprijatelj!”, *Kurir*, 16. 1. 2022. <https://www.kurir.rs/vesti/politika/3851427/osveta-jelene-obucine-najboljem-teniseru-sveta-novaku-djokovicu-ako-nisi-sa-nama-nas-si-neprijatelj> (Приступљено 5. 5. 2022).

¹²⁶ Као изузетак од овог правила, споменимо текст Биљане Србљановић објављен 17. јануара у *Блицу* „Срби нису посебни” (<https://www.blic.rs/komentar/srbi-nisu-posebni-biljana-srblijanovic-o-novaku-mogao-je-da-ne-ide-bolestan-medu-decu/bs5ztb0>). Проблем је, по ауторки, у томе што „ми” упорно одбијамо да прихватимо да Срби нису посебни, у нашој и Новаковој намери да добије посебан третман а да одбијање видимо како свет мрзи и нас и Новака. Уз то, она замера Ђоковићу понашање након позитивног теста и критикује понашање његове породице. Међутим, нема трагова на интернету да су она и њен текст били предмет напада у таблоидима.

¹²⁷ „ĐILAS UDARIO I NA NOVAKA: Njegova televizija optužuje Đokovića da je ugrozio dečje živote”, *Alo!* 8. 1. 2022. <https://www.alo.rs/vesti/politika/584129/dilas-udario-i-na-novaka-njegova-televizija-optuzuje-dokovica-da-je-ugrozio-decije-zivote-foto/vest> (Приступљено 5. 5. 2022); „ĐILAS UDARIO I NA NOVAKA: Njegova televizija optužuje Đokovića da je ugrozio dečje živote”, *Srbija*

ви и Мариникини”, већ се тврдње из тих медија преносе као да су их изrekli Ђилас, Тепић и Шолак.

Грађанска опција оптужена је за нападе на Новака Ђоковића и на порталу *Правда*, у тексту у којем Слободан Антонић пише: „Наша грађанерија скочила је као по команди на Новака Ђоковића. Нису презали од правих подлости и грађанских нискости.”¹²⁸ Из текста се види да се ове подлости и грађанске нискости, и, како се у тексту још каже, „лицемерно денунцирање” састоје у коментарисању Ђоковићевог неодговорног понашања кад је био позитиван као и изношењу сумњи у исправност приложене документације, углавном изнетих на *Твитеру*.

Таблоиди по правилу не полемишу са тврдњама које су предмет напада – њихов задатак се једино састоји у таргетирању оних који су такве ставове изнели, понављајући неколико идентичних фраза да су то срамотне и скандалозне изјаве које су дно дна и слично.

И преношење туђих критичких ставова такође изазива оштре нападе, посебно ако су они који те ставове преносе политички неистомисљеници који су и иначе изложени нападима и етикетирању. У суштини, разлог за нападе не може бити преношење ставова, јер их и сами таблоиди, у текстовима у којима се згражавају над оним шта су други пренели, и сами преносе у истоветном облику. Једина разлика је у томе што се у нападнутим медијима текстови преносе без коментара који у таблоидима прате пренети текст: на пример, да је хрватски новинар Анте Томић „на најсрамнији начин извређао” српског тенисера,¹²⁹ да је хрватски писац Борис Дежуловић Новака напао у „скандалозној колумни” и „опскурном тексту”¹³⁰ и слично.

Реакције на не-подршку

Предмет критике и прозивања нису само они који су имали критички однос, већ и они који су се уздржали од укључивања у давање подршке Ђоковићу. Тако,

Danas, 8. 1. 2022. <https://www.srbijadanas.com/vesti/info/dilas-udario-i-na-novaka-njegova-televizija-optuzuje-dokovica-da-je-ugrozio-decije-zivote-foto-2022-01-08> (Приступљено 5. 5. 2022); „ZAR VAM I NOVAK SMETRA?! Dilasovska televizija pokušava da natovari Đokoviću da je ugrozio dečje živote!”, *Informer*, 8. 1. 2022. <https://informer.rs/sport/tenis/666365/djilasovska-televizija-pokusava-natovari-djokovicu-ugrozio-decje-zivote> (Приступљено 5. 5. 2022).

¹²⁸ „Slobodan Anđonić: Sumanute omraze”, *Pravda*, 14. 1. 2022. <https://www.pravda.rs/lat/2022/1/14/slobodan-antonice-sumanute-omraze/> (Приступљено 5. 5. 2022).

¹²⁹ „Đilas i Marinika ne odustaju: Puštaju sve, a pogotovo Hrvate koji ceo dan PLJUJU Novaka Đokovića!”, *Objektiv*, 6. 1. 2022. <https://objektiv.rs/vest/952807/djilas-i-marinika-ne-odustaju-pustaju-sve-a-pogotovo-hrvate-koji-ceo-dan-pljuju-novaka-djokovica-foto/> (Приступљено 5. 5. 2022).

¹³⁰ „Šilas i Marinika uništavaju Šokovića: Ugrozio si zdravlje naroda Srbije!”, *Objektiv*, 17. 1. 2022. <https://objektiv.rs/vest/957883/djilas-i-marinika-unistavaju-djokovica-ugrozio-si-zdravlje-naroda-srbije/> (Приступљено 5. 5. 2022).

таблоиди прозивају Ану Ивановић и Јелену Јанковић. *Курир* пише да се „с правом поставља питање: зашто ћуте Ана Ивановић и Јелена Јанковић?“, јер се нису оглашавале „а морале су“.¹³¹ *Телеграф* под насловом „Срби жестоко прозивају Ану Ивановић: ’Где је подршка за Новака?! Муж ти још није дао одобрење?’“, пише о томе и читаоцима пружа на увид како изгледају неке од жестоких осуда и негативних коментара на Инстаграму.¹³² *Српски телеграф* на насловној страни објављује: „Није српски ћутати. Јелена и Ана издале Новака.“¹³³

Објектив због недавања подршке прозива на насловној страни Ивана Ивановића: „Иван Ивановић се прави мртав. Водитељ који је први када треба да се вређају они који су на мети његових газда није ни реч рекао у одбрану Ђоковића, у чије пријатељство се до инцидента клео.“¹³⁴

Чак и писање о имигрантском хотелу, где Ђоковић није главна тема, напада се као скретање пажње и занемаривање мука кроз које Ђоковић пролази. *Објектив* у тексту под насловом „Наставља се Ђиласова мучка кампања: Ђоковић је небитан, мигранти живе у кавезу!“ пише између осталог: „[Медији који се налазе под уређивачком контролом Драгана Ђиласа] сада више и не крију да су у овој ситуацији више наклоњени како да побољшају услове и пренесу целом свету повређена права мигранта, а пакао који проживљава Ђоковић им не представља велики значај.“¹³⁵

Дискусија и закључци

Наративна матрица којом смо се овде бавили упадала је у очи већ на самом почетку дешавања везаних за ускраћивање визе Новаку Ђоковићу, и њу су (још 7. јануара) прокоментарисали у једном интервјуу Жарко Кораћ и Соња Бисерко,¹³⁶ Кораћ је оценио да је дошло до друштвене параноје и да је Србија

¹³¹ „ZAŠTO ĆUTE ANA IVANOVIĆ I JELENA JANKOVIĆ? nekada najbolje teniserke NISU SE OGLASILE povodom drame kroz koju prolazi Đoković!“, *Kurir*, 14. 1. 2022. <https://www.kurir.rs/sport/tenis/3850419/novak-djokovic-ana-ivanovic-jelena-jankovic-australijan-open> (Приступљено 5. 5. 2022).

¹³² „Srbi žestoko prozivaju Anu Ivanović: „Gde je podrška za Novaka?! Muž ti još nije dao odobrenje?“, *Telegraf*, 14. 11. 2022. <https://www.telegraf.rs/sport/australian-open-2022/3444958-ana-ivanovic-novak-djokovic-srbi-navijaci-prozivka-instagram> (Приступљено 5. 5. 2022).

¹³³ *Српски телеграф*, 16. 1. 2022, 1.

¹³⁴ *Објектив*, 10. 1. 2022, 1.

¹³⁵ „Nastavlja se Đilasova mučka kampanja: Đoković je nebitan, migranti žive u kavezu!“, *Објектив*, 7. 1. 2022. <https://objektiv.rs/vest/953093/nastavlja-se-djilasova-mucka-kampanja-djokovic-je-nebitan-migranti-zive-u-kavezu-foto/> (Приступљено 5. 5. 2022).

¹³⁶ „SONJA BISERKO O SLUČAJU NOVAKA ĐOKOVIĆA: „Retorika o Srbima kao obespravljenima je zastrašujuća“, *Bosna*, 7. 1. 2022. https://www.slobodna-bosna.ba/vijest/231575/sonja_biserko_o_sluchaju_novaka_djokovica_quot_retorika_o_srbima_kao_obespravljenima_je_zastrasujuca_quot.html (Приступљено 5. 5. 2022).

поново враћена у период политике Слободана Милошевића: „То је матрица која у суштини непрестано траје, уз кратак прекид у вријеме Зорана Ђинђића. А та матрица гласи да су Срби прогањани, али ето, Бог им је дао посебан задатак, да је све ово направљено да се Србин спријечи у његовом успјеху.” Соња Бисерко је сматрала да „случај Ђоковића и Аустралије, односно помутње коју је изазвао међу српским народом, илустрира стање духа у земљи, али и регији” и такве реакције објаснила тиме што се „Србија никад није суочила с догађајима из прошлости, ратовима из 1990-тих година, то се прескаче, само стоји оно да је цијели свијет против Срба”. Каснија збивања су додатно говорила у прилог оваквих оцена. Можемо се само сложити са једним закључком донетим по завршетку ове аустралијске саге: „Домаћа реторика о случају Ђоковић може се упоредити само са оном коју смо слушали деведесетих, у време санкција и НАТО бомбардовања; тада само са државних медија, а данас још и са различитих портала и друштвених мрежа.”¹³⁷ Верујемо да изнете оцене и закључке поткрепљује анализа прикупљених података у овом раду.

Прикупљени подаци указују на следеће:

– Епизода коју смо назвали „одузимање визе Ђоковићу” није била колективни конфликт. Таквим га, уосталом, није представљала ни једна страна у конфликту. Новак Ђоковић ниједном речју није зазивао етничке идентификације, као ни аустралијске институције и њихови представници.

– У Србији је од почетка развијана наративна матрица по којој се епизода може најбоље разумети као колективни сукоб у којем се преко Новака Ђоковића још једном нападају Србија и Срби и намерно наноси неправда српском народу. Друга страна у конфликту је нејасно одређена, као аустралијски политичари, Аустралијанци, светски поредак, Запад. Речено у појмовима теорије само-категоризације, упадљивост етничке димензије је максимализована појачавањем њене доступности и прикладности.

– Развијана је позитивна, идеализована слика властите групе и негативна слика о припадницима спољашње групе. Информације које би могле да оправдају поступке спољашње групе или да баце сенку на властиту групу изостајале су а њихово објављивање је жестоко нападано.

– Овакво представљање конфликта служило је да се политизује етнички и национални колективни идентитет, чиме се створио простор за јачање етничке идентификације, хомогенизације, стереотипизације, предрасуда и дискриминације, и за поједностављивање тумачења социјалног света и збивања у њему.

– Ови процеси нису служили да се изврши мобилизација за ефикасније решавање конфликта, већ је конфликт инструментализован да послужи за етничку хомогенизацију и за обрачун са политичким противницима.

¹³⁷ Aleksandar Pavlović, „Dogodine u Melburnu”, *Peščanik*, 18. 1. 2022. <https://pescanik.net/dogodine-u-melburnu/> (Приступљено 5. 5. 2022).

Свакако да се мора водити рачуна и о ограничењима студије којом се до ових закључака дошло. Студија случаја као истраживачка техника нужно задржава субјективност у приступу и интерпретацији података. Закључивање је непоуздано и због ограничености и селективности прикупљених података. Анализиран је пре свега писани материјал који је доступан на интернету, и неки од видео записа. Али једно од важнијих оруђа у формирању јавног мњења – то како је овај случај представљан у телевизијским вестима, гостовањима у телевизијским студијима итд. остао је непокривен.

Даље, усредсредили смо се на проналажење случајева у којима постоји описана политизација колективних идентитета. По природи ствари остали су неспоменути случајеви у којима до такве политизације није дошло, а било их је. Рецимо, сем у описаним случајевима када је имала задатак да брани председникову изјаву, премијерка Ана Брнабић није у својим наступима развијала – а могла је – причу о колективним идентитетима (мада је сваки наступ користила да истакне важну улогу Александра Вучића у решавању конфликта). Сигурно да таквих примера има још. Али, наша теза и није била да је политизација етничких идентитета био једини па ни најчешћи наратив у јавности, већ да је такав наратив постојао и да је систематски ширен од врха власти и од режиму наклоњених медија.

Реализовање описане наративне стратегије и њен учинак олакшани су тиме што су се ослањали на већ постојеће, уходане наративе присутне у јавном дискурсу. Такви су, између осталих, наративи о колективној кривици и негативном ставу Запада према Србима. Ни идентификација са Новаком Ђоковићем као прототипом Срба, чији успеси су разлог за понос грађана Србије, није започела епизодом у Мелбурну већ је развијана одраније.¹³⁸ Као годинама најбољи светски тенисер и спортиста уопште, Новак Ђоковић је поправљао проблематичан имиџ Србије у свету и јачао самопоштовање грађана Србије.

Постојање већ развијеног идентификационог обрасца овде је значајно из још једног разлога. Неки наративи у којима се само износи „нељудски” третман којем је Ђоковић изложен, или се Ђоковић приказује као жртва дискриминације, имају ефекта у политизацији колективног идентитета, тј. у закључивању да су Срби понижавани и да су Срби жртве дискриминације, и без додавања премисе „Ђоковић је Србија”. Премиса „Ђоковић је Србија” није саопштена али, зато што је та идентификација још раније успостављена, она се подразумева, и неправда према Ђоковићу се тумачи као неправда према Србима.

¹³⁸ Видети: Богдана Кољевић, „Зашто је Новак Ђоковић данас Србија”, *Време*, 2011, бр. 1064, 34–35; Ђорђе Вукадиновић, „Ноле и олимпијада – много више од игре”, *Политика*, 20. јул 2021.; Ivan Čolović, „Kako je Novak Đoković postao Srbenda”, *Peščanik*, 29. 7. 2021. <https://pescanik.net/kako-je-novak-djokovic-postao-srbenda/> (Приступљено 5. 5. 2022).

Izvori i literatura

Danas

- Alo!*, <https://www.alo.rs/>.
Blic, <https://www.blic.rs/>.
Espresso, <https://www.espresso.co.rs/>.
Kurir, <https://www.kurir.rs/>.
NI, <https://n1info.rs/>.
Nova, <https://nova.rs/>.
Novosti, <https://www.novosti.rs/>.
Objektiv, <https://objektiv.rs/>.
Peščanik, <https://www.pescanik.rs/>.
Politika, <https://www.politika.rs/>.
Republika, <https://www.republika.rs/>.
Sportski žurnal, <https://www.zurnal.rs/>.
Srpski Telegraf, <https://www.telegraf.rs/>.
Vesti, <https://www.vesti-online.com/>.

- Danojlić, Milovan. *Teško buđenje*. Beograd: Plato, 1996.
- Fisher, Roger. "Fractionating conflict". *Daedalus*, (1964), 920–941.
- Lickel, Brian, Miller, Norman, Stenstrom, Douglas M., Denson, Thomas F., & Schmader, Toni. "Vicarious Retribution: The Role of Collective Blame in Intergroup Aggression", *Personality and Social Psychology Review*, Vol 10, No 4, (2006). 372–390.
- Oakes, Penelope. J., Turner, John C., & Haslam, Alexander. "Perceiving people as group members: The role of fit in the salience of social categorizations", *British Journal of Social Psychology*, 30 (1991). 125–144.
- Popadić, Dragan, Pavlović, Zoran i Žeželj, Iris. *Alatke istraživača*. Beograd: Clio, 2018.
- Simon, Bernd, & Klandermans, Bert. "Politicized Collective Identity: A Social Psychological Analysis", *American Psychologist*, 56, no. 4, (2001). 319–331.
- Smith, Anthony D. *National identity*. London: Penguin Books, 1991.
- Tajfel, Henri. "Social categorization". *Introduction à la Psychologie Sociale* Vol. 1, edited by Serge Moscovici, Paris: Larousse, 1972. 272–302.
- Tajfel, Henri and Turner, John C. "The social identity theory of intergroup behavior". *The Social Psychology of Intergroup Relations*, urednici William G. Austin, and Stephen Worchel. Monterey, CA: Brooks/Cole, 1986. 7–24.
- Turjačanin, Vladimir. *Socijalna psihologija etničkog identiteta*. Banja Luka: Univerzitet u Banjoj Luci, Filozofski fakultet, 2015.
- Turner, John C., Hogg, Michael A., Oakes, Penelope. J., Reicher, Stephen D., Wetherell, Margaret S. *Rediscovering the Social Group: A Self-Categorization Theory*. Oxford: Basil Blackwell, 1987.

Summary

Dragan Popadić, PhD

Manipulating of Collective Identification: A Case Study – Withdrawal of Novak Djokovic's Visa

The paper is based on the thesis that manipulation of collective identities is one of the frequently used and important strategies in political discourse. The subject of the research is a narrative matrix developed during twelve days of events that attracted the attention of the domestic and international public and were related to the denial of an Australian visa to tennis player Novak Djokovic. The analysis of the narrative proved the thesis that this event was used to induce ethnic homogenization and disqualify political opponents by manipulating collective identities.

Keywords: collective identity, identity politicization, case study, social conflict.